

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİMDALI**

**İLKÖĞRETİM I. KADEME 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SINIF
İÇERİSİNDE İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR GÖSTERMESİNE NEDEN
OLAN ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Erkan MURSAL**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT**

Bolu–2005

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Erkan MURSAL'a ait İlköğretim I.Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçerisinde İstenmeyen Davranışlar Göstermesine Neden Olan Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Nelerdir? adlı çalışma, jürimiz tarafından Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS YETERLİLİK TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) :Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT imza

Üye : Yrd.Doç. Dr.Kaya YILDIZ imza

Üye : Yrd.Doç. Dr Nuri AKGÜN imza

Akademik Unvan ve Adı Soyadı
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

İLKÖĞRETİM I. KADEME 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SINIF İÇERİSİNDE İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR GÖSTERMESİNE NEDEN OLAN ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Erkan MURSAL

**Yüksek Lisans, Eğitim Fakültesi
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT**

Eylül, 2005;xiii+112sayfa

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarındaki 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içinde istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemektir.

Araştırmanın evrenini, 2004–2005 öğretim yılında Bolu ili merkez ilçedeki tüm ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bolu ilinde merkeze bağlı 19 ilköğretim okulunda görev yapan 286 sınıf öğretmeni görev yapmakta ve 1867 beşinci sınıf öğrencisi bulunmaktadır.

Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından uzman denetiminde bir anket hazırlanmıştır. Anketin geçerlik ve güvenirliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Anketin güvenirliğini ölçmek için “Cronbach Alpha” uygulanmış ve anketin güvenirlik kat sayısı $\alpha = .90$ bulunmuştur.

Anket iki boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarıdır.

Ankette beşli dereceleme ölçeği kullanılmış verilerin analizinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama, bağımsız gruplar arası “t” testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve tukey HSD (Tukey's Honestly Significant Difference Test) çoklu karşılaştırma testi hesaplarından yararlanılmıştır.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1- Sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin; öğrencisiyle alay etmesinin, öğrencilerini birbiriyle kıyaslamasının, sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranmasının, öğrencileri arasında ayırım yapmasının, öğrencilerine karşı kaba davranmasının, öğrencilerinin bireysel farklılıklarını göz ardı etmesinin, disiplini bozan davranışları genellikle ceza ile kontrol etmesinin, iletişim becerilerinin eksik ya da yetersiz olmasının, derse yeterince hazırlanmamasının, yeniliklere açık olmamasının, öğrencilerine ilgi göstermemesinin, kurallar ve sınırlar koymamasının, enerjik ve canlı olmamasının, öğrencilerini yeterli şekilde tanımamasının, öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmamasının, özgüveninin olmamasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2- Öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin; ders ve sınıf amaçlarını öğrencilere anlatmada başarısız olmasının, dersin konusuna tam olara hakim olamamasının, disiplini sağlamadan derse başlaması ve disiplinsiz bir ortamda dersi sürdürmeye çalışmasının, ders için geçirilecek zamanı iyi kullanmamasının, dersini hep aynı yöntemi kullanarak işleminin, anlaşılmayan ödevler vermesinin, sınıfın fiziksel düzenini öğretim için uygun hale getirmemesinin, öğrencilerine istenilen davranışlar için model olmamasının, verilen ev ödevlerini kontrol etmemesinin, öğretmen becerilerinin eksik olmasının, dersi öğrencilerin ilgisini çekecek hale getirmemesinin, derse katılımı sağlayamamasının, anlaşılmayan konuları tekrar etmemesinin, ders sonunda konuyu özetleyip sorular sormamasının, konu ile ilgisiz sorulara sert tepkiler vermesinin, anlaşılmayan konuları örneklerle anlaşılır hale getirmemesinin, sorduğu sorulara her öğrenciden cevaplar beklememesinin, öğrencileri çalışmalarını için cesaretlendirmemesinin, öğrencileri mutlu edici sözler söylememesinin, herkese aynı övgülerde bulunmasının öğrencilerin

sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3- Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak öğrencilerin görüşleri (= 3.26) ile öğretmen görüşleri (=3.96) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=11.9$, $p<0.05$). Başka bir ifadeyle öğretmenlerin anket maddelerine katılma düzeylerinin öğrenci görüşlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4- Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

5- Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında (mesleki kıdem, eğitim durumu, yaş) bağımsız değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler; Sınıf Yönetimi, İstenmeyen Öğrenci Davranışı, Sınıf Öğretmeni

ABSTRACT

THE TEACHERS' AND THE STUDENTS' VIEWS ABOUT THE TEACHERS' BEHAVIOURS WHICH MAY CAUSE DISAPPROVED STUDENT BEHAVIOURS IN CLASSROOM ENVIRONMENT AT THE FIFTH GRADE OF FIRST STAGE AT PRIMARY SCHOOL.

Erkan MURSAL

Master degree, Faculty of education

Thesis consultant: Assist. Prof. Dr. Yusuf CERIT

September; 2005;xiii+112Page

The aim of this study is to decide the teachers' and the students' views about the teachers' behaviours which may cause disapproved student behaviours in classroom environment at the fifth grade of first stage at primary school.

The universe of the study consists of the whole classroom teachers and the students of fifth grade in Bolu city centre. In bolu centre there are 286 classroom teachers and 1867 fifth grade students' at 19 primary school bounded to Bolu centre.

An anket was prepared in order to gather the data by the researcher with the control of experts.

For the reliability and valditiy of the study expert views are applied. In order to measure the reliability of the anket 'Cronch Alpha' is used and the multiple number of the reliability of the anket is found $\alpha = .90$.

Anket consists of two dimensions. These are: the teachers' behaviours which may cause disapproved student behaviours that originate from social skills inadequacy and skill inadequacy related to teaching.

In the anket five fold grading scale, in the data analysis, frequency(f),

percent(%), arithmetic average, among independent groups 't' test, one way variance analyse (ANOVA) and tukey HSD (Tukey's Honestly Significant Difference Test) multiple comparison tests'counts are used.

The results below are found in the study.

1-The teachers' behaviours which originate from social skill inadequacy and which may cause disapproved student behaviours, that is; his teasing the students, comparing them between each other, behaving inconsistent when applying classroom rules, discriminating the students, behaving impolitely to the students, passing over the students' personal differences, generally controlling the undisciplined behaviours by punishment, his lacking and insufficient communication skills, his not getting ready for the lesson adequately, being not for the innovations, not caring for the students, having strictly rules and boundaries, not being energetic and lively, not knowing students adequately, not caring the students' wishes and forgetting his promises, not having self confidence.

2-That the teacher behaviours originating from skill inadequacy of teaching and causing disapproved student behaviours are the teacher's being unsuccessful in explaining the lesson and classroom aims to the students, not knowing the lesson subject fully, beginning the lesson before providing discipline and trying to continue the lesson in a undisciplined environment, not using the lesson time effectively, always using the same method, giving misunderstood homeworks, not organizing the physical environment suitable for the lesson, not being model of desired behaviours to the students, not controlling the given homeworks, lackage of teaching skills, not attracting the students' interests, not getting the participation of the students, not making the repetition of misunderstood subjects, not having summarizing the subject by asking questions at the end of the lesson, giving hard reaction to the unrelated questions, not giving the misunderstood parts a clear position with good examples, not asking each student the same questions, not motivating the students to study, not saying the words that can make the students happy, making the same compliment to each student.

3- Meaningfull difference between the students'views related to the teacher behaviours that may cause disapproved student behaviours in classroom (= 3.26) and

the teacher's views is found. ($=3.96$), ($t=11.9$, $p<0.05$). In other words, that the teachers' participating in the anket is superior to the students' views.

4- No Meaningfull differences can be found related to the independent variable of sex among the participants' views related to the teachers' behaviours which may cause the students' undesirable behaviours in the classroom.

5- No Meaningfull differences can be found related to the independent variables of (priority, education statu, age) among the teachers' views related to the teachers' behaviours which may cause the students' behaviours in the classroom.

Key words; Classroom management, Disapproved student behaviour, Classroom teacher.

TEŐEKKÖR

Araştırmanın her aşamasında değerli gÖrÖşleri ve yakın ilgisi ile beni destekleyip yÖnlendiren, aydınlatıp yol gÖsteren, çalışma boyunca bunaldığım anlarda bana moral veren Tez Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT'e en içten teőekkÖrlerimi sunarım.

Tavsiye ve yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Tuncay ÖZDEMİR'e, Yrd. Doç. Dr. Zeki ARSAL'a ve Yrd. Doç. Dr. Nuri AKGÜN'e şükranlarımı sunarım. Araştırma süresince değerli gÖrÖşleri ve yardımları ile yol gÖsteren Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ'a teőekkÖr ederim.

Bu günlere gelmemde en büyük pay sahibi canım aileme, en çekilmez olduğum anlarda yanımda olan eşim Hülya'ya ve hayattaki en değerli varlığım biricik oğlum Berkan'a sonsuz sevgiler!

Erkan MURSAL

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM

I- GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Alt Problemler.....	6
1.5. Araştırmanın Önemi.....	7
1.6. Sayıtlılar.....	8
1.7. Sınırlılıklar.....	8
1.8. Tanımlar.....	8
II- KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR	9
2.1. Kuramsal Temeller.....	9
2.2. İlgili Literatür.....	21
III-YÖNTEM.....	30
3.1. Araştırmanın Modeli.....	30
3.2. Evren.....	30
3.3. Örneklem.....	30

3.4. Verilerin Toplanması ve Ölçme Aracının Hazırlanması.....	32
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	33
IV-BULGULAR	35
4.1. Kişisel Bilgiler.....	35
4.2. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular Ve Yorumlar.....	38
4.3. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular Ve Yorumlar.....	88
4.4. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular Ve Yorumlar.....	88
4.5. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular Ve Yorumlar.....	89
V- SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	92
5.1. Sonuçlar.....	92
5.2. Öneriler.....	97
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	97
5.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	98
KAYNAKLAR	99
ÖZGEÇMİŞ.....	105
EKLER.....	106
Ek 1: Öğretmen Anket Formu.....	107
Ek 2: Öğrenci Anket Formu.....	110

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Bolu İli Merkez İlköğretim Okullarında Uygulanan Öğretmen ve Öğrenci Anket Tablosu.....	31
Tablo 2: Beşli Dereceleme Ölçeğinin Puan Sınırları.....	34
Tablo 3: Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına İlişkin Dağılımları.....	35
Tablo 4: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine İlişkin Dağılımları.....	36
Tablo 5: Öğretmenlerin Yaş Değişkenine İlişkin Dağılımları.....	36
Tablo 6: Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Dağılımları.....	37
Tablo 7: Öğretmenin Öğrencisiyle Alay Etmesi.....	38
Tablo 8: Öğretmenin Öğrencilerini Birbirleriyle Kıyaslaması.....	39
Tablo 9: Öğretmenin Sınıf Kurallarını Uygularken Tutarsız Davranması...	40
Tablo 10: Öğretmenin Öğrencileri Arasında Ayrım Yapması.....	42
Tablo 11: Öğretmenin Öğrencilerine Karşı Kaba Davranması.....	43
Tablo12: Öğretmenin Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarını Göz Ardı Etmesi.....	44
Tablo 13: Öğretmenin Disiplini Bozan Davranışları Genellikle Ceza İle Kontrol Etmesi.....	45
Tablo 14: Öğretmenin İletişim Becerilerinin Eksik ya da Yetersiz Olması.....	47
Tablo 15: Öğretmenlerin Derse Yeterince Hazırlanmaması.....	48
Tablo 16: Öğretmenin Yeniliklere Açık Olmaması.....	50
Tablo 17: Öğretmenin Öğrencilerine İlgi Göstermemesi.....	51
Tablo 18: Öğretmenin Kurallar ve Sınırlar Koymaması.....	52

Tablo 19: Öğretmenin Enerjik ve Canlı Olmaması.....	53
Tablo 20: Öğretmenin Öğrencilerini Yeterli Şekilde Tanımaması.....	54
Tablo 21: Öğretmenin Öğrencilerin İsteklerini Dikkate Alıp Verdiği Sözde Durmaması.....	56
Tablo 22: Öğretmenlerin Özgüvenlerinin Olmaması.....	57
Tablo 23: Öğretmenlerin Öğrencilere Ders ve Sınıf Amaçlarını Öğrencilere Anlatmada Başarısız Olması.....	59
Tablo 24: Öğretmenlerin Dersin Konusuna Tam Olarak Hakim Olamaması.....	60
Tablo 25: Öğretmenlerin Disiplini Sağlamadan Derse Başlaması ve Disiplinsiz Bir Ortamda Dersi Sürdürmeye Çalışması.....	62
Tablo 26: Öğretmenlerin Ders İçin Geçirilecek Zamanı İyi Kullanmaması.....	63
Tablo 27: Öğretmenlerin Dersini Hep Aynı Yöntemi Kullanarak İşlemesi.....	64
Tablo 28: Öğretmenlerin Öğrenciler Tarafından Anlaşılmayan Ödevler Vermesi.....	66
Tablo 29: Öğretmenlerin Sınıfın Fiziksel Düzenini Öğretim İçin Uygun Hale Getirmemesi.....	67
Tablo 30: Öğretmenlerin Öğrencilerine İstenilen Davranışlar İçin Model Olmaması.....	68
Tablo 31: Öğretmenlerin Verilen Ev Ödevlerini Kontrol Etmemesi.....	69
Tablo 32: Öğretmenin Öğretme Becerilerinin Eksik Olması.....	71
Tablo 33: Öğretmenlerin Dersi Öğrencilerin İlgisini Çekecek Hale Getirmemesi.....	72
Tablo 34: Öğretmenlerin Öğrencilerin Derse Katılımını Sağlayamaması.....	73
Tablo 35: Öğretmenin Anlaşılmayan Konuları Tekrar Etmemesi.....	75
Tablo 36: Öğretmenin Ders Sonunda Konuyu Özetleyip Sorular Sormaması.....	76

Tablo 37: Öğretmenin Konu İle İlgisiz Sorulara Sert Tepkiler Göstermesi..	77
Tablo 38: Öğretmenin Anlaşılmayan Konuları Örneklerle Anlaşılır Hale Getirmemesi.....	79
Tablo 39: Öğretmenin Sorulan Sorulara Her Zaman Tatmin Edici Cevaplar Vermemesi.....	80
Tablo 40: Öğretmenin Sorduğu Sorulara Her Öğrenciden Cevap Beklememesi.....	82
Tablo 41: Öğretmenlerin Öğrencileri Çalışmaları İçin Cesaretlendirmemesi.....	83
Tablo 42: Öğretmenin Öğrencileri Mutlu Edici Sözler Söylememesi.....	85
Tablo 43: Öğretmenin Herkese Aynı Övgülerde Bulunması.....	86
Tablo 44: Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine İlişkin t-testi	88
Tablo 45: Tüm Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-testi.....	89
Tablo 46: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Ait Varyans Analizi	90
Tablo 47: Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Ait Varyans Analizi	90
Tablo 48: Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Değişkenine Ait Varyans Analizi....	91

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem, araştırmanın amacı, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

I.I. Problem Durumu

İçinde bulunduğumuz çağda hızlı bir değişme ve gelişme gözlenmektedir. Her alanda hızlı bir değişim yaşanmakta ve gerçekleşen bu değişim kaçınılmaz olarak insan yaşantısını da etkisi altına almaktadır. Bireylerin bu durumdan olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmeleri söz konusudur. Olumlu bir etkilenmenin gerçekleşmesi, bireyin bu değişime ayak uydurması oranında mümkündür. Bireyler bu bakımından, değişimden haberdar olma, bunu yaşantılarına geçirebilme, teknolojiyi bilme ve kullanabilme, yeni öğrenmelere açık olma gibi becerilerin kazanılması ön plana çıkmakta, dolayısıyla da bu becerilerin kazandırılmasında en büyük pay eğitime düşmektedir (Öztürk, 2001:1).

Eğitim olgusunun insanlık tarihi ile başlaması ve çok geniş bir alan olması farklı şekillerde tanımlanmasına, farklı yönlerden görülmesine neden olmakla birlikte vurgulanan temel yönü, bireyin yaşadığı topluma dengeli ve sağlıklı bir şekilde uyum sağlamasındaki anahtar konumudur. Bireysel davranışları değiştirmede, bir anlamda insanları yeniden oluşturmada en etkili yeri eğitim almaktadır.

Eğitim genel anlamda insanları belli amaçlar doğrultusunda yetiştirme sürecidir. Demirel (1998:1) bu süreçten geçen kişinin davranışında bir değişme olması ve bu değişimin istenilen yönde olması gerektiğini belirtmektedir. Ertürk'e göre eğitim, “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir”. Bireyin davranışının oluşumunda toplumsal çevresi ile etkileşimi oldukça önemlidir. Çünkü birey doğumundan ölümüne kadar geçen sürede etkileşimde bulunduğu ailesi, yakın çevresi, okul ortamı, iş ortamı vb. ortamlardan farklı şekillerde etkilenmektedir. Bu etkileşimler sonucunda çevresindeki gelişmelere ve insanlara karşı içinde bulunduğu psikolojik durumu, ihtiyaçları, ilgileri, eğitim düzeyi, geçmiş yaşantı ve deneyimlerine uygun davranışlar gösterir.

Eğitimin hedefi olan davranışlar, öğrencilere sınıf ortamında kazandırılır. Sınıf, eğitim sisteminin en küçük ve en son birimi, ancak eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağıdır. Eğitim yönetiminin kalitesi büyük ölçüde, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır (Başar, 1994:13).

Eğitimin iç dinamikleri olarak kabul edilen öğrenci, öğretmen, ders planı, eğitim programı, öğretim süreci, öğrenme-öğretme yöntemleri, eğitim teknolojisi ve zaman gibi birçok öğe sınıf içinde yer alır. Öğretmenin görevi; bütün bu öğeler arasında anlamlı ve sürekli bir eşgüdüm sağlayarak sınıfını etkili bir şekilde yönetmektir (Sarıtaş, 2000:48).

Etkili öğrenmenin ana öğelerinden biri sınıf yönetimidir. Öğretmenler amaçlar doğrultusunda öğretim etkinliklerine yer vermelerine rağmen, öğrencilerin hedeflenen kavram ve becerileri kazanamadıkları farkına varıldığında, öğrenci davranışlarını sınıfta yönetme önem kazanmıştır (Özyürek, 2001:2).

Öğretmen, okul ve sınıf ortamını canlandıran, öğretim için uygun, ilginç ve zevkli bir duruma getiren kimsedir. Ayrıca yönettiği öğretim etkinlikleri sırasında dolaylı ve dolaysız olarak öğrencileri üzerinde izler bırakır. Akademik ve mesleki bakımından geleceklerine yön verir. Ayrıca onların kişilik kazanmalarına ve bir hayat görüşü edinmelerine yardımcı olur.

Öğretim etkinlikleri ile ilgili yapılan araştırmalar, bugünkü okul ortamında öğretmene eskisine göre daha da önemli sorumluluklar düştüğünü ortaya koymaktadır. Çağdaş eğitim ve öğretim ilkelerine göre görev yapan bir öğretmen, sadece ders veren, ders anlatan, sınav yapan ve not veren bir kimse değildir. Aynı zamanda bir yönetici, bir rehber, bir izleyici ve bir değerlendircidir. Öğretmen öğrencilerin davranışları üzerinde çalışır, her öğrencisinin önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmasına yardım eder ve onların istenilen davranışlara sahip birer kişi olmasını sağlar. Öğrenim için elverişli bir ortam hazırlamadıkça öğrenmenin sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesi söz konusu olamaz. Öğrenme ortamını sınıfın içi ve dışı ile bir bütündür. Bu nedenle öğretmen, öğrenme ortamını hazırlarken yalnız sınıf içini değil sınıf dışı etkileri de dikkate almak zorundadır. Öğrenme ortamını hazırlamada hem öğrenme için gerekli çevreyi hem de psikolojik koşulları iyi düzenlemek gerekir (Çalık, 2000:1).

Sınıf öğrencilerle yüz yüze olunan bir yerdir. Eğitimin hedefi olan istendik öğrenci davranışının oluşması burada başlar. Öğrenme-öğretme etkinliklerinin önceden belirlenen amaçlara ulaşabilmesi her şeyden önce iyi bir sınıf ortamının hazırlanması ve sürdürülmesi ile ilgilidir (Şişman, 1999:177). Bu amaca yönelik birincil kaynaklar olan öğrenci, öğretmen, program ve kaynaklar sınıfın içinde yer almaktadır (Başar, 1999:13). Eğitimin hedeflerine ulaşması bu kaynakların etkili bir şekilde işe koşulması ile olanaklıdır. Bu durum, eğitimin hedefi olan istendik davranışın bireylere kazandırılması için sınıfın öğrenme ortamının amaca uygun biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, öğretmenlerin bazı sınıf yöntemi becerileri ile donanık olması zorunlu kılar. Bu bağlamda sınıf yönetimi öğrenme etkinliklerinin amaca uygun biçimde gerçekleştirilmesinin temel değişkenlerinden birisi olarak ele alınmaktadır (Öztürk, 2001:4).

Doyle (1986:394) sınıf yönetimini, “öğrenme ve öğretmenin gerçekleştiği ortamı kurmak ve sürdürmek için gerekli koşulların sağlanması ve kuralların oluşturulup yerleştirilmesi” olarak tanımlamaktadır.

Sınıf yönetimi, sınıftaki insan ve madde kaynakları ile zamanın yönetimidir. Öğretmen ve öğrencilerin çalışmasına engel olan faktörlerin en aza indirilmesi, öğretim zamanının etkili kullanılması ve sınıf içinde yapılan her türlü çalışmaya öğrencilerin katılımının sağlanması etkili bir sınıf yönetiminin temel amacıdır. Sınıf yönetimi aynı zamanda, öğrencilerle iyi iletişim kurabilme, sınıf içi sorunların çözümünde öğrencilere öz yeterlik ve içsel kontrol kazandırma, sınıf içi çatışmaları en aza indirerek öğretimin verimliliğini yükseltme becerisidir (Sarıtaş, 2000:48). Sınıf yönetiminde temel hareket noktası, öğrenmeyi ve öğretmeyi kolaylaştıracak sınıf ortamının sağlanmasıdır.

Sınıf içerisindeki öğretmen davranışları öğrencilerin istenmeyen davranışlar göstermesinin nedenleri arasında yer almaktadır. Öğretmenin öğrencisiyle alay etmesi, öğrenciler arasında ayrım yapması, öğrencilerine karşı kaba davranması, sadece çalışkan öğrencilerle ilgilenmesi, gibi davranışları öğrencilerin istenmeyen davranışlar göstermesine neden olabilmektedir (İlgar, 1996:146).

Ayrıca öğretmenin sınıf amaçlarını öğrencilere anlatmada başarısız olması, dersin konusuna tam olarak hakim olamaması, dersini hep aynı yöntemi kullanarak işlemesi, öğrencilere istenilen davranışlar için model olmaması gibi davranışları da öğrencilerin istenmeyen davranışlar göstermesinde etkili olmaktadır (Ataman, 2000:177). Bu nedenle öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan etkenlerin öğretmen tarafından bilinmesi gerekmektedir. Çünkü, öğrencilerde öğretmenlerini model alma eğilimi çok fazladır. Öğrenciler, öğretmenlerini kıyafeti, görünüşü, konuşması, dinlemesi, davranışı, kısacası her yönüyle bir model olarak görmek ister. Öğretmenlerin olumlu tutum ve davranışlarıyla onlara model olmaları gerekir. Öğretmenlerin olumlu davranışlarını izleyen öğrencinin istenmeyen davranışta bulunma sıklığının azalacağı düşünülmektedir.

Sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışları öğretmenlerin önemli sorunları arasında yer almaktadır. Öğretmenler zamanlarının büyük bir kısmını istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etme yollarına ayırmaktadır. Bu da sınıf yönetimi açısından öğretmenlerin zamanı etkin kullanmalarını olumsuz yönde etkilemektedir.

İlköğretim okullarındaki I. Kademe öğrencilerin sınıf içinde istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olan öğretmen davranışları araştırmasının sınıf yönetimi açısından önemli veriler sunacağı düşünülmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek, davranışların yaşanmasında etkili olan nedenlerin neler olduğunu belirleyerek o nedenleri ortadan kaldırmak ve uygun yöntemler kullanmakla mümkündür. İstenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasına neden olan birçok etken vardır. Bu etkenlerden biri de öğretmen davranışlarıdır. Öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasına neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesi ve bu davranışların öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışma sınıf yönetimi açısından önemli görülmektedir.

I.2. Problem

İlköğretim okullarındaki 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içinde istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nelerdir?

I.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin ve ilköğretim okullarındaki beşinci sınıf öğrencilerinin görüşlerini alarak öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasına neden olan öğretmen davranışlarının ne derece etkili olduğunu belirlemek, yorumlamak ve gerekli durumlarda önerilerde bulunmaktır.

1.4. Alt Problemler

1. Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak

a)Öğretmen

b)Öğrenci

görüşleri nelerdir?

2. Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak

a)Öğretmen

b)Öğrenci

görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet bağımsız değişkenlerine göre farklılık var mıdır?

4. Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında;

a) Mesleki kıdem

b) Eğitim durumu

c) Yaş

bağımsız değişkenlerine göre farklılık var mıdır?

1.5. Araştırmanın Önemi

Öğretmenin derse girmeden yapmış olduğu hazırlığı sınıfta baştan sona izlemesi oldukça zordur. Çünkü sınıf ortamı sosyal bir etkileşim yeridir. Öğretmenin karşılaşılabileceği her olayı kontrol altına alması zordur. Öğretmenin yeterliliği ve öğretme ortamını düzenleme becerisi ne kadar yüksek olursa olsun, sınıf ortamında bazı öğrenciler istenmeyen davranışlar göstererek öğrenme etkinliğini olumsuz yönde etkileyebilirler. Derste bazı öğrenciler dikkatini derse veremez ya da öğrenme etkinliklerine katılmazlar. Bazı öğrenciler ise derste bazı arkadaşlarıyla ders dışı iletişimde olup dersin amacına göre planlanmış etkinlikleri engellemek için fırsat kollayabilirler. Bunun gibi farklı öğrenci davranışlarının bir anda sınıfta olması, okulun en sabırlı ve deneyimli öğretmenine bile sınıf yönetimi ile ilgili güçlükler yaşatabilir.

Öğrenme-öğretme faaliyetlerinin verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, her öğretmenin öğretim becerilerinin yanı sıra genel anlamda bir sınıf yönetimi stratejisinin ve özel anlamda istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önleme ve eğer bu tür davranışlar ortaya çıkmışsa bunları giderme yollarını bilmesi gerekir. Aksi takdirde, öğretmenin kendisi istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu nedenle etkin bir sınıf yönetimi için öğretmenlerin, öğrencilerin bütün davranışlarını olumluya dönüştürme çabası özel bir öneme sahiptir.

İstenmeyen öğrenci davranışları öğretmenlerin sınıf içerisinde karşılaştıkları önemli sorunlardan bir tanesidir. Öğretmenler sınıf içerisinde zamanlarının büyük bir kısmını istenmeyen öğrenci davranışlarına baş etme yollarına ayırmaktadır. Bu sınıf yönetiminin zamanı etkin kullanımını olumsuz önde etkilemektedir. Bu sorunun ortadan kalması için istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerinin belirlenmesi ve uygun çözüm yollarının bulunması gerekmektedir. Bilindiği gibi öğrencilerde istenmeyen davranışın bir kısmı öğretmenlerden kaynaklanmaktadır. İlköğretim çağındaki öğrenciler öğretmenlerini model alma eğilimindedirler. Bu nedenle öğretmen davranışları öğrencileri olumlu ve ya olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrencilerde istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilecek öğretmen davranışlarının neler olduğu belirlendiği takdirde istenmeyen davranışların

engellenileceği düşünölmektedir. Bu araştırmanın öğretmenlere, sınıf yönetiminin önemli sorunlarından olan istenmeyen davranışların oluşumunu engellemede rehberlik edeceği düşünölmektedir.

1.6. Sayıtlılar

1. Ankete ilköğretim beşinci sınıf öğrencileri ve sınıf öğretmenleri samimi şekilde cevap vermişlerdir.

1.7. Sınırlılıklar

1.Araştırma ilköğretim okullarında görevli sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri ve öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan öğretmen davranışları ile sınırlıdır.

2- Araştırma, 2004–2005 eğitim öğretim yılında, Bolu ili merkez ilçesinde resmi ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin ve beşinci sınıf öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Sınıf Yönetimi: Öğretmenin, öğrencilerini eğitsel amaçlarına yeterli bir biçimde ulaştırmak ve onların öğrenmelerini sağlamak amacı ile sınıfta düzeni korumak için kullandığı hareket ve stratejilerdir (Weber, 1986:272; Doyle, 1986; Akt:Burden, 1995).

İstenmeyen Öğrenci Davranışı: Okulda eğitsel çabaları engelleyen, sınıf aktivitelerinin akışında aksamalara yol açan, düzen bozucu davranışlar, problem davranış(istenmeyen davranış)olarak tanımlanmaktadır(Başar, 1997:95).

Sınıf Öğretmeni: İlköğretim kurumlarının 5 yıllık birinci kademesinde görevli öğretmenleri ifade etmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kuramsal Temeller

Sınıf yönetimi, öğretmenin sınıf ortamını oluşturan öğeler olarak öğrenci, fiziksel ortam, zaman, sosyo-psikolojik ortam ve diğer materyalleri, etkili bir öğretme-öğrenmenin gerçekleşebilmesi, öğrencilerin sınıf içi süreçlere en üst düzeyde katılımlarının sağlanması ve öğrencilere istendik davranışların kazandırılarak istenmedik davranışların önlenmesini ifade etmektedir (Şişman, 1999:178)

Sınıfın fiziki ortamı, sınıf yönetiminin birinci boyutunu oluşturur. Öğretmenlerin önemli görevlerinden biri; dersini etkili ve verimli bir şekilde sürdürebileceği uygun fiziki ortamı sağlamaktır. Fiziki ortam; öğrenci sayısı, sıra, masa, dolap gibi araçların sınıf içindeki yerleşimi, sınıf içindeki boş alanlar, ısı, ışık ve renk düzeni, temizlik, gürültü düzeyi gibi değişkenlerden oluşur. Öğretmenin fiziki ortam içindeki her bir değişkeni öğrenci özelliklerine ve dersin amaçlarına uygun olarak düzenlemesi, öğrencilerin okula gelme, dersi dinleme ve derse katılma isteklerini artıracak gibi, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını da engelleyecek, olumlu davranışların kazandırılmasında yardımcı olacaktır. Öğretmen ve öğrenciler sınıfı, sınıf da yapısı nedeniyle öğrencinin ve öğretmenin davranışlarını düzenler (Aydın, 1998:34). Uygun düzenlenmiş fiziki ortamın, öğrenme-öğretme sürecini ve öğrenci davranışlarını olumlu yönde etkileyeceği unutulmamalıdır.

Sınıf yönetiminin ikinci boyutu; plan-program etkinlikleri ile ilgilidir. Hedef ve hedef davranışlar doğrultusunda yıllık, ünite ve günlük planların yapılması, öğretim yönteminin seçimi, ders sırasında kullanılacak araç-gerecin belirlenmesi ve

sağlanması, değerlendirme etkinliklerinin düzenlenmesi gibi özellikler, sınıf yönetiminin plan-program etkinlikleri boyutunda ele alınmaktadır (Gürkan ve Gökçe, 1999:168). Plan yapma, eğitime başarıyı arttıran bir etkidir. Planlar, dersin amaç ve içeriğine bağlı olarak hazırlanmalıdır.

Planlar öğrenciler için, bireysel ya da birlikte, ezberleme, sunu, küme çalışması, sesli-sessiz okuma, tartışma, gösteri, yazma gibi dersin amaçlarına göre farklı çalışma yöntemlerini içermeli, öğrencilere farklı çalışma alışkanlıkları kazandırmalıdır. Planlar hazırlanırken öğrenciler arasındaki bireysel ayrılıklar ve gelişim durumları da göz önüne alınmalıdır. Öğrenciler için uygun olmayan ders planı, onların derste sıkılmalarına, derse aktif olarak katılmamalarına ve sınıfta istenmeyen davranışların yaşanmasına, sınıf düzeninin bozulmasına neden olabilir.

Zamanın kullanımı sınıf yönetiminin üçüncü boyutudur. Öğretimin etkili olması, öğrenme için ayrılan zamanın çokluğuna ve bu zamanın amaçlı çalışmalar için kullanılmasına bağlıdır. Sınıf içinde geçirilecek zamanın çeşitli etkinliklere dağılımı, ders dışı ve sınıf disiplinini bozacak çalışmalarla zaman harcanması, derste sıkıcılığın ortadan kaldırılması bu boyut içinde ele alınmaktadır. Zamanı etkili kullanmak, sınıf çalışmalarının dikkatle planlanması ve zamana bağlanması ile mümkün olur (Başar, 1994:14).

Sınıf yönetiminin dördüncü boyutunu ilişki düzenlemeleri oluşturur. Bu boyut, sınıf içindeki öğrenci-öğrenci öğrenci-öğretmen ilişkilerinin düzenlenmesi ile ilgilidir. Sınıfın, değişik sosyo-ekonomik düzeylerden gelen ve genellikle 20 ile 50 arasında değişen öğrenci mevcudundan oluşmuş bir ortam olduğu düşünüldüğünde, böyle bir ortama ilişkilerin karmaşık olması doğal kabul edilir. Sınıftaki ilişkilerin karmaşıklığı onların kural düzenlenmesini gerektirir (Froyen ve Iverson, 1999:5).

Sınıf içi kurallar öğrenciler ile birlikte belirlenir ya da onların onayı alınarak uygulanabilirse kurallara uyum söz konusu olabilir. Böylesi kural koyma sonucunda öğrenci, kendisinden neleri yapmasının beklendiğini, sınıf içi ilişkilerinde hangi davranışlarının uygun olmayacağını ve istenmeyen davranışları sonunda nelerle karşılaşacağını önceden bilir. Kuralların öğrenciler tarafından anlaşılması ve benimsenmesi sonucu sınıf içi ilişkilerde istenilen düzenin sağlanması olanaklı

olabilir. Sınıftaki disiplinli ortam, öğretmenin kuralları uygulamadaki tutarlılığı ile süreklilik göstermektedir (Başar, 1994:14). Kurallar yoluyla öğrenciye kendi davranışını denetleme, değerlendirme yeterliliği kazandırmak amaçlanmaktadır. Öğrencinin içinde yaşadığı toplumun özelliğine göre sergilediği davranışların hangilerinin doğru-iyi, hangilerinin yanlış-kötü olduğunu görebilmesine, algılamasına öğretmenin yardımcı olması beklenmektedir.

Davranış düzenlemeleri sınıf yönetiminin beşinci ve son boyutudur. Eğitim ve öğretimi olumsuz yönde etkileyen; öğretmenin beklentilerine ve dersin amaçlarına ters düşen, öğretmen ve diğer öğrencilerle iletişimi engelleyen istenmeyen davranışlar, sınıf yönetiminin davranış düzenlemeleri boyutunda ele alınır (Ataman, 2000:172). Sınıfta disiplin sağlanmazsa oluşacak karmaşa nedeniyle bu durumdan öğretimleri engellenen öğrenciler etkilenebilir. Davranış düzenlemeleri ile, öğrencilerin sınıf kurallarına uymaları istenmeyen davranışların engellenerek sınıfın eğitsel çalışmalar için hazır hale gelmesi sağlanabilir. Öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları en büyük sorun, uygun davranış düzenlemesi yönünde harcadıkları çabadır. Yani, sınıfta istenmeyen davranışlarla baş etme yönündeki etkinlikleridir. Günümüz okullarında sınıfta disiplinin sağlanması öğretmenlerin birincil görevi haline gelmiştir. Sınıftaki verimliliği arttırmak istemeyen davranışların engellenmesi ile olanaklı olabilir. Bu nedenle sınıfta disiplinin sağlanması ve sürdürülmesi son yıllarda eğitim- öğretim sorunları içinde çok tartışılan konuların başında gelmektedir.

Eğitimde disiplin, önceden belirlenmiş kurallar ile öğrenciye hangi davranışların istenilir olduğunu gösterip öğretmek; öğrencinin bu davranışları yapıp yapmadığını izlemek; davranışı beklenenden iyi yaptığında onu ödüllendirmek, yapmadığında ise ona yaptırım uygulamaktır. Bu anlamıyla disiplin, istenilen davranışı öğretmek ve yerleştirmektir. Böyle bir disiplin anlayışı eğitim ile aynı anlamı taşımaktadır (Başaran, 1996:145).

Sınıfta disiplin; sınıfın düzenini bozan, dersin işleyişini ve öğrenmeyi engelleyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmen tepkilerini içermektedir. Ders sırasında eğitim-öğretim etkinliğini bozan ses ve davranışlar, gizlice arkasına not alıp verme, dikkat dağıtma, hayal kurma, derste sınıf içinde dolaşma, öğretmene karşı saygısızca davranma gibi davranışlar dersin işleyişini engelleyen ve öğretmenin tepki

vermesine neden olan istenmeyen davranışlardan bazılarıdır (Gürkan ve Gökçe, 1999:166). Eğitim ve öğretimi engelleyen bu davranışların uygun öğretmen tepkileri ile engellenmesi gerekmektedir.

Disiplin, öğretmenin sınıfta sıkıyönetim uygulaması; öğrencilerin uslu ve sessiz durması, söylenilenleri koşulsuz yerine getirmesi; kimseyi rahatsız etmeden dersi dinlemesi demek değildir. Disiplinli sınıf, disiplinli öğretmen denildiğinde de bu anlaşılmamalıdır. Disiplinin böyle bir anlayışla sağlanmaya çalışılması, öğrencilerin korku ve kaygıya kapılmalarına, içe dönük bir yapı geliştirmelerine, okuldan soğumalarına ve devamsızlıklarının artmasına neden olur (İlgar, 1996:145). Bu durum eğitimin amacına uygun değildir.

Disiplin kavramı bazen de istenmeyen bir davranış sonunda ceza verme ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Oysa disiplin, öğrencileri sadece cezalandırmak demek değildir. Ceza, disiplinin işlevlerinden sadece birisidir. Disiplinin; istenilen öğrenci davranışlarının ödüllendirme, amaçlı etkinliklerde bulunma, öğrencilerle birlikte çalışma alışkanlığı ve sorumluluk kazandırma gibi başka işlevleri de vardır (Sarıtış, 2000:55). Sınıf disiplini, öğrenmeyi en üst düzeye çıkarmak ve dersin işleyişini engelleyen davranışları ortadan kaldırmak amacıyla sınıf kurallarını belirlemek ve uygulamak olarak ifade edilebilir.

Eğitim ve öğretim etkinliklerindeki başarı, sınıfın iyi bir şekilde yönetilmesi ile sağlanabilir. Sınıf düzenini bozan, öğretmeni ve sınıftaki diğer öğrencileri olumsuz olarak etkileyen, öğrenme ve öğretimin gerçekleşmesine engel olan istenmeyen öğrenci davranışları, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları en büyük sorunların başında gelmektedir (Sayın, 2001:1).

Sınıfta öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışlar okul var olduğundan beri öğretmenlerin, anne ve babaların kaygılandıkları konular arasında yer almaktadır. İstenmeyen öğrenci davranışının etkileri ve öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına olası tepkileri eğitim psikologları ve sosyologları tarafından bu yüzyılda eğitimsel araştırmalar için başvurulmuş ve yazılan önemli alanlardan birisi olmuştur (Cairnes, 1988:446).

İstenmeyen davranışlar öğretmenlere eğitim-öğretim etkinlikleri sırasında büyük zorluklar yaratabilir ve öğrenmeyi olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle, öğretmenin disiplini sağlamadan derse başlamaması gerekmektedir. Sınıf disiplinini sağlamada başarılı olabilmek için “istenmeyen davranışlar” diye nitelendirilebilecek davranışların neler olduğunun belirlenmesi gerekmektedir (Sayın, 2001:8).

“Disiplini bozan” ya da “sınıf düzenini bozan” davranışlar olarak da adlandırılan istenmeyen davranışlar, sınıf içinde öğretmeni ve diğer öğrencileri rahatsız eden, öğrencinin sınıf arkadaşları ve öğretmeni ile ilişkilerini ve iletişimini olumsuz yönde etkileyen, eğitimsel amaç, plan ve çalışmaları engelleyen, öğretmenin beklentileri ve sınıf kurallarına ters düşen, sınıfta karışıklık yaşanmasına neden olan davranışlardır (Tertemiz, 2000:54).

Öğretmenler ister deneyimli isterse deneyimsiz olsun sınıflarında çeşitli istenmeyen davranışlarla karşılaşmak durumunda kalırlar. İstenmeyen bu davranışlarla baş etme konusundaki sınıf yönetimi becerileri yetersiz olan öğretmenler bu durumu önemli bir sorun olarak algılamaktadır

Sınıf ortamında eğitsel çabaları engelleyen, sınıf aktivitelerinin akışında aksamalara yol açan, düzeni bozan davranışlar istenmeyen (problem) davranış olarak tanımlanır (Başar, 1997:95). Hemen her sınıfta önemli ya da önemsiz bir çok istenmeyen öğrenci davranışı gözlemek mümkündür. Eğitsel çabaların engellenmemesi için istenmeyen davranışların değiştirilmesi gerekir. Davranışın istenilir olup olmamasının ölçütü davranışı yapana, karşısındaki kişiye, davranışın olduğu ortamın özelliklerine, toplumun kültürüne göre değişebilir.

İstenmeyen davranışların bir kısmı, öğrencilerin “geçici ilgisizliklerinden” kaynaklanır. Öğrencilerin geçici ilgisizlikleri sonucu sergiledikleri bu davranışların etkisi kısa sürer ve genellikle sadece o davranışta bulunan öğrenciyi etkiler (Kerr ve Nelson, 1989:174). Derste dışarıyı seyretme, hayal kurma, ıslık çalma, bir işi oyalanarak yapma, sırayı dizleriyle kaldırma gibi davranışlar kısa süren, öğrencilerin geçici ilgisizlikleri sonucu ortaya çıkan istenmeyen davranışlara örnek olarak verilebilir.

İstenmeyen davranışların bir kısmı ise “ders dışı davranışlardır”. Bu gruptaki davranışlar, daha uzun sürmeleri ve sınıf çalışmalarını daha fazla engellemeleri dışında; geçici ilgisizliklerden kaynaklanan davranışlara benzerler. Yüksek sesle konuşma, sınıfa gürültüyle girme, sıra ya da masaya vurma, izin almadan oturduğu yeri değiştirme, arkadaşının eşyasını zorla alma, sınıfta şarkı söyleme, kopya çekme, arkadaşına not gönderme, dersin konusu dışında konuşma, bir şeyler yiyip içme, gülme ve arkadaşlarını güldürme, derste sınıf dışına çıkmak isteme gibi davranışlar öğrencilerin ders dışı davranışlarına örnek olarak verilebilir (Tertemiz, 2000:54).

Sorun olan diğer davranışlar ise, “öğretmenin dersi anlatmasını ve öğrencilerin çalışmasını engelleyen” davranışlardır (Tertemiz, 2000:54). Öğretmene karşı saygısızca davranma, öğretmenin verdiği sınıf içi görevlerden kaçma, öğretmene arkadaşlarını şikayet etme, öğretmene sürekli itiraz etme, sınıfa geç girme, derse çalışmadan ya da ödevini yapmadan gelme, kitap-defter gibi ders araçlarını getirmeme, sınıf kurallarına karşı gelme, arkadaşlarına vurma-itme, izin istemeden konuşma, küfür etme, yalan söyleme, sınıfta amaçsızca dolaşma, okula oyuncak getirme, sınıfın ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar verme gibi davranışlar öğretmenin dersi anlatmasını ve öğrencilerin çalışmasını engelleyen davranışlara örnek olarak verilebilir (Sayın, 2001:9).

İstenmeyen öğrenci davranışlarının sıklıkla yaşandığı sınıflarda öğretmenler zamanlarının ve enerjilerinin çoğunu öğretim görevlerinden çok, bu davranışları kontrol etmek için harcamak zorunda kalmaktadırlar. İstenmeyen davranışların çok az yaşandığı sınıflarda, öğretime daha çok zaman ayırabilmekte ve öğrenciler zamanlarını öğrenme görevlerine aktif bir şekilde yoğunlaşarak geçirebilmektedirler (Atıcı, 1999:119). Sınıfta uygun ortam sağlanmazsa bu durumdan en çok, öğretimleri engellenen öğrenciler etkilenebilir. Bu nedenle, sınıf içinde yaşanması istenmeyen davranışların engellenmesi gerekmektedir. Sınıf yönetiminde öğretmenler ve öğrenciler için büyük sorun yaratan istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için, öncelikle hangi davranışların sınıfta istenmeyen davranışlar olduğunun açıklığa kavuşturularak, bu davranışların ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerin belirlenmesi gerekmektedir. Çoğu zaman sorunların çözümü, onların ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerde saklı olabilir.

Sınıfta oluşan istenmeyen öğrenci davranışlarını daha da örneklendirmek mümkündür. Önemli olan nelerin istenmeyen davranış olabileceğine karar vermektir. Aydın (1998) gerçekte istenmeyen davranışların sınırlarının çizilmesinin zor olduğunu, davranışın istenmeyen nitelikte olmasını belirleyen etmenlerin, duruma, koşullara, yere ve bir dizi değişkene bağlı olduğunu belirtmektedir. Charles (1996) davranışı istenmeyen davranış olarak adlandırmak için, davranışın kasıtlı yapıp yapılmamasıyla ilişkisini kurmaktadır. Eğer öğrenci kasıtlı olarak bir dersin amaçlara ulaşmasını engelleme amacı güdüyorsa, davranışları istenmeyen olarak adlandırılmaktadır. Ama kasıtlılık, davranışın ortaya çıkmasında tek etmen olarak kabul edilmemektedir. Kimi zaman öğrenci istenmeyen davranışı değişik nedenlere dayalı olarak da gösterebilmektedir.

İstenmeyen davranışların yaşanmasını önleyerek, sınıfta eğitim-öğretim için uygun ortamı hazırlamak öğretmenin önemli görevlerinden biridir. İstenmeyen davranışları engellemenin ya da değiştirmenin yolu, o davranışın nedenini tanımaktan geçer (Tertemiz, 2000:55). Çünkü çoğu zaman sorunların çözümü, onların ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerde saklıdır.

İstenmeyen davranışlar birçok nedenden kaynaklanarak ortaya çıkabilir. Bu nedenleri; aileden kaynaklanan nedenler, öğrenciden kaynaklanan nedenler, plan ve öğretim yöntemlerinden kaynaklanan nedenler ve öğretmenden kaynaklanan nedenler olmak üzere dört başlık altında toplamak mümkündür (Sayın, 2001:11).

Çocuğun bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve duyuşsal yönlerden gelişmesini ve sosyalleşmesini sağlayan ilk ve en önemli kurum ailedir. Çocuk okula başlayıncaya kadar içinde bulunduğu ailesinin yaşam biçimine uygun kişilik, ilgi, sevgi, tutum ve davranışlar geliştirir (Yavuzer, 1993:139). Çocuğun sağlıklı bir kişilik ve buna uygun davranışlar geliştirmesinde ailesi ve yakın çevresi ile olan ilişkisi önemli bir yer tutmaktadır.

Büyükkaragöz ve Çivi (1997)'ye göre aile öğrenci davranışının şekillenmeye başladığı, örnek alınan çevre olduğundan; çocukla beraber harcanan zamanın niteliği, çocukların davranışlarına karşı anne babanın tutumu ve tavırları, hoş olmayan çeşitli ev deneyimleri çocuğun davranışında önemli bir etkiye sahiptir. Çocukların

yaşadıkları aile ortamının onların davranışları üzerinde doğrudan etkileri olabilir. Uygun olmayan aile ortamı, öğrencilerin kişilik gelişimi için gerekli duygusal desteği çok az ya da hiç sağlayamayabilir. Bu durum, çocukların okuldaki başarısını ve davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Ailenin çocuğa yeterli ilgi göstermemesi durumunda, ilgi eksikliği yaşayan çocuklar, bu eksikliği okulda öğretmenlerinden karşılamak isterler. Çoğu çocuk yalnızca istenmeyen davranışlarda bulunduğu ailesinin ilgisini üzerine çekebilmektedir. Anne-babalarını meşgul etmezlerse, onlar tarafından ihmal edildiklerini, kendilerine önem verilmediğini düşünürler. Aile bireylerinin ilgisini üzerlerine çekmek için sürekli olarak istenmeyen davranışlarda bulunur ve bu sayede kendileri ile ilgilenilmesini sağlarlar. Eğer öğrenci bu davranış yönteminin ilgi çekmenin en kolay yolu olduğunu benimserse aynı amaçla benzer davranışları sınıfta da yapmaya başlar. Dolayısıyla sınıf düzeninin bozulmasına neden olur. Böyle bir durumda öğretmen öğrencisinin bu davranışının evde benimsendiği bir yöntem olduğunu anlayamazsa, aynı yanlışa düşerek öğrencisine sadece istenmeyen davranışından sonra ilgi gösterir (Edwards, 1997:6). Bu durum, istenmeyen davranışın değiştirilmesini değil, o davranışların birçok kez tekrarlanmasına ve pekiştirilmesine neden olacaktır.

Sevgi eksikliği de, ilgi eksikliğine benzer bir durumdur. Gerçekte, çocuklar kendilerine gösterilen ilginin, ne kadar çok sevildiklerinin göstergesi olduğunu düşünürler. Çocuklar ailelerinden gerekli ilgiyi görmediklerinde sevilmediklerini zannederler. Sevgiden yoksun çocuklar, çoğu zaman bu gereksinimlerini nasıl tatmin edebileceklerinin arayışı içine girerler ve bu sırada bir takım disiplin sorunlarının yaşanmasına neden olurlar (Edwards, 1997:6).

Aileden kaynaklanan istenmeyen davranışlardan bir diğeri de, anne ve babanın çocuklarını, evde sıkı kontrol altında tutması durumudur. Çocuklarının tüm bağımsız düşünce ve davranışlarını bastırmaya çalışan ailelerin bu tutumu; çocuğun kendisi ve çevresindekilerle çatışma yaşamasına neden olur. Çocuğun özgürlük isteği ve ailesinin sıkı kontrolü arasındaki çatışma, isyan duygusunun oluşmasına neden olabilmektedir. Evdeki isyan, sınıf ve diğer sosyal ortamlarda da kendini gösterir. Böylelikle öğrenci sınıf kurallarına, öğretmene ve arkadaşlarına karşı gelme eğilimi

içine girer (Cipani, 1998:34).

Öğrencilerin gelişim özelliklerinden kaynaklanan dikkati çekme isteği ile ortaya çıkan istenmeyen davranışlar genellikle ilköğretim çağında gözlenmekle birlikte, sevgi ve ilgi görme ihtiyacı olan her yaştaki öğrencide gözlenebilir. Bu öğrencilerin istenmeyen davranışları, öğretmenin ya da arkadaşlarının dikkatini çekme amacıyla ortaya çıkar (Erden ve Akman, 1998:253).

Öğrencinin bilinmesi gereken yönlerden biri de onun bedensel gelişimi ve beden sağlığıdır. Beden sağlığı, öğrencinin okul başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri olduğu gibi, kişilik gelişiminin ve buna bağlı olarak da davranışlarının önemli belirleyicilerindendir. Öğretmen, öğrencilerin fiziksel gelişim özelliklerini ve buna bağlı ihtiyaçlarını çok iyi bilmeli, öğretim sırasında öğrencilerin fiziksel özelliklerini göz önünde bulundurmalıdır. Sağlık sorunları, öğrencinin davranışlarını etkiler. Öğrencinin sahip olduğu, ancak öğretmenin hatta öğrencinin kendisinin bile fark edemediği sağlık problemleri olabilmektedir. Örneğin kulakları az işittiği ya da gözleri iyi görmediği halde arka sıralarda oturuyor olabilmektedir. Sarıtaş (2000:75) söylenilenleri rahatlıkla işitmeyen, anlamayan ve gösterilenleri iyi görmeyen öğrencilerin istenen davranışları sergilemekte zorlanacaklarını belirtmektedir.

Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının bir bölümü de okuldaki yaşantılarından kaynaklanır. Öğretmen öğrencilerin özgüvenlerine zarar verecek davranışlarda bulunuyorsa, öğrenci öğretmeninden, sınavlardan ya da sınıfta konuşmaktan korkuyorsa, sınıfta oturma düzeni öğrenciler için uygun değilse, bu durum, öğrencilerde saldırganlık ya da sürekli olarak sessiz kalma gibi davranışların ortaya çıkmasına neden olur (Tertemiz, 2000:56).

Öğrencilerin başarılı olma gereksinimleri de istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir. Başarısızlık öğrenciyi istenmeyen davranışa yönleltebilmektedir. Bununla birlikte, başarılı olma gereksiniminin altında dikkat çekme gereksinimi yatabilir, çünkü öğrenci başarılı olduğunda bu öğretmen tarafından fark edilmiyorsa ya da bu durum onu sınıfta ön plana çıkarmıyorsa, öğrenci aksi yönde davranışlara başvurabilir.

Sonuç olarak, öğrenci sınıf ortamına öğrenme ihtiyacını gidermek amacıyla gelirken, aynı zamanda sevgi-saygı görme, fikirlerine değer verme, bir birey olarak kabul edilme gibi gereksinimlerini de birlikte getirmektedir. Sınıf ortamı bunu sağladığı sürece, bu bağlamda istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma olasılığı aşağı çekilebilecektir.

Çocuğun dünyaya geldiğinde ilk çevresini aile bireyleri oluşturmaktadır. Zamanla bu çevre genişlemekte, çocuk aile dışına çıktığında akran grupları ile karşılaşmaktadır. Büyükkaragöz ve arkadaşları (1998:148) çocuğun grup içinde yeni davranış kalıpları geliştirip, yeni davranış biçimleri kazanabileceğini belirtmektedir. Aydın (1998:29) bağlanma ve kabul görme duygusunun çocukluk ve gençlik döneminin en temel gereksinimlerinden birisi olduğundan, akran gruplarının bireylerin davranış biçimleri üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Böyle bir gereksinim içinde olan birey, çevresinde kendisine yakın hissettiği arkadaşlarının özelliklerini çabuk benimsemekte ya da bir gruba ait olabilmek için, grubun kurallarını kabul etme durumuyla karşı karşıya kalabilmektedir. Böyle bir durumda, yakınlık hissettiği arkadaşının ya da ait olmak istediği grubun davranış özelliklerine göre istenen ya da istenmeyen yönde davranışlar sergileyebilir.

Okulda, öğrencilere istendik eğitsel davranışlar kazandırmaya yönelik tüm etkinlikler eğitim programları dikkate alınarak düzenlenir. Amaç, içerik, eğitim durumlar ve değerlendirme öğeleri arasında iyi bir uyum sağlamayan, işlevsel olmayan, esnek olmayan, uygulaması güç ve bilimsellikten uzak eğitim programlarıyla öğrencilere istenilen davranışlar kazandırılmaz (Sarıtış, 2000:76). Öğrenciler genellikle kendi ihtiyaç ve beklentilerine uygun olmayan, eğitsel amaçlarına ulaşmalarında önemli olduğuna inanmadıkları, öğrenme güçlükleri çektikleri derslerde başarısız olabilirler.

Okul dışında öğrenciler bilgileri gerçek hayatta yaşayarak öğrenirler ve bu bilgileri yeni bir duruma uygulayabilirler. Fakat genellikle okulda öğrencilerden sembolik bir bilgiyi kullanmaları ve onu gerçek hayatta uygulamaları beklenmektedir. Böyle şartlar altında çocuklar uygun ilişkilendirmeyi kurmada başarısız olurlar ve her gün karşılaştıkları problemlere öğrendiklerini uygulayamazlar. Okulda öğrenilenlerin yararlarını kavrayamadıklarında okulun gerçek hayatla ilgisiz olduğunu, öğretmenlerin

onlardan yapmalarını bekledikleri şeyleri ise öğrenmek zorunda olmadıklarını düşünerek sınıf arkadaşlarının öğrenmelerini de engelleyecek davranışlar gösterip istenmeyen davranışa neden olurlar (Edwards, 1993:73).

Öğretim sürecini sıkıcı hale getiren ve sınıf ortamında istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olan en önemli faktörlerden biri de tekdüzeliktir. Öğretmenin yılların getirdiği alışkanlıkla her gün aynı biçimde ders anlatması, benzer sorular sorması öğrencilerin sıkılmasına yol açarak istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olabilmektedir. Öğretme çabasına daha çok yer veren, öğretmen merkezli ortamlar öğrencileri sürekli izleyici durumunda, edilgen kıldığı için sıkılmalarına, hayal kurmalarına neden olur. Sunulan öğretim materyallerinin öğrenciyi motive edememesi, dikkatini çekmemesi, onun can sıkıntısını giderecek yollar aramasına yol açar (Özyürek, 1983:81).

Yavuzer (1999:92)'e göre çocuklar sıkıldıkları zaman hiçbir şey yaşamamaktansa zaman zaman kötü şeyler yapmayı yeğler. Başka bir deyişle ona göre herhangi bir uyarım veya heyecan, canını acıtacak türde bile olsa hiç yoktan iyidir. Bu durum genellikle; arkadaşları ile konuşma, yanındakileri rahatsız etme, dışarıyı seyretme, ilgisizlik, ders dışı kitap okuma, gibi sınıf ortamında istenmeyen davranışlar olarak ortaya çıkar.

Öğretmenlerin uygulayacakları çalışmayı; hangi düzeyde, hangi özelliklere sahip öğrencilere, hangi davranışları kazandırmak için, hangi araç-gereç ve yöntemlerle, hangi koşullarda, hangi ilkelere dayalı olarak, nasıl kullanacağını önceden belirlemeleri ve bu konuda hazırlık yapmaları gerekmektedir

Öğretmen, öğrencilerinin istenmeyen davranışlarda bulunmalarını, sınıf yönetimini olumsuz etkilemelerini önlemek ve yalnız dersle ilgilenmelerini sağlamak için, öğretim yöntemleri konusunda bir takım önlemler almalıdır. Her derste aynı öğretim yönteminin kullanılmaması bu konuda alınacak yöntemlerin başında gelmektedir. Her ders ya da her konu için farklı öğretim yöntemleri kullanılmalıdır. Öğrencinin yalnızca izleyici konumunda olduğu derslerde dalgınlık, hayal kurma, esneme, uyuma, dışarıyı seyretme gibi dersten sıkılma sonucu istenmeyen davranışlar yaşanır. Öğrencileri devamlı etkin kılan, sınıf çalışmalarının kesintisiz sürmesini

sağlayan, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine yanıt veren, onları uyanık tutan yöntemler sayesinde istenmeyen davranışların yaşanması engellenebilir.

Öğretmenin nitelikleri, özellikleri ve sınıf yönetimi etkinlikleri çerçevesinde sınıfta sergilediği davranışlar, öğrencileri çok yönlü olarak ve yakından etkiler. Genellikle olumlu etkilemenin yanında, birçok nedenden dolayı öğretmen, öğrencilerin sınıf içindeki istenmeyen davranışlarının kaynağı da olabilir

İstenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında etkili olabilecek öğretmen davranışlarını iki gruba ayırmak mümkündür. Bunlar; öğretmenin sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan davranışlar ve öğretmenin öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan davranışlardır (İlgar,1996:146).

Öğretmenin öğrencisiyle alay etmesi, öğrencilerini birbirleriyle kıyaslaması, sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranması, öğrencileri arasında ayırım yapması, öğrencilerine önem vermemesi, olumlu davranışları ödüllendirmemesi, öğrencilerine karşı kaba davranması, öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz ardı etmesi, disiplini bozan davranışları genellikle ceza ile kontrol etmeye çalışması, iletişim becerilerinin eksik ya da yetersiz olması, öğrencilerinden kişisel olarak uzak durması ya da onlara soğuk davranması, sadece çalışkan öğrencilerle ilgilenmesi gibi davranışlar, öğretmenin sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarının nedeni olabilecek davranışlardır (İlgar, 1996:146).

Öğretmenin öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve sınıfta sorun yaşanmasına neden olabilecek davranışları ise; ders ve sınıf amaçlarını öğrencilere anlatmada başarısız olma, dersin konusuna tam olarak hakim olamama, disiplini sağlamadan derse başlama ve disiplinsiz bir ortamda dersi sürdürmeye çalışma, ders için geçirilecek zamanı iyi kullanmama, dersini hep aynı yöntemi kullanarak anlatma, öğrenciler tarafından anlaşılmayan ödevler verme, sınıfın fiziksel düzenini öğretim için uygun hale getirmeme, öğrencilerini notla korkutma, dersi çok yüksek bir ses tonu ile anlatma, öğrencilerine istenilen davranışlar için model olmama, öğretim yöntemlerini seçerken uyulması gereken ilkelere dikkat etmeme, verilen ev ödevlerini kontrol etmemesidir (Ataman, 2000:177).

2.2. İlgili Literatür

Çağlar (1974), “Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi” konulu araştırmasında, öğrencilerde görülen uyumsuzlukların nedenlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin bireysel farklılıklarının tanınmaması, ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınmaması, her öğrenciden her derste aynı düzeyde ilgi ve başarı beklemenin öğrencilerde görülen uyumsuzlukların en başta gelen nedenleri olarak belirtilmiştir.

Enacar tarafından 1974–1975 öğretim yılında gerçekleştirilen “Konya Liselerinde Disiplin Problemlerinin Nedenleri ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmada, görülme sıklıklarına göre disipline aykırı öğrenci davranışları; “okulun görgü kurallarına uymak”, “arkadaşlarına sataşmak”, “sigara içmek”, “öğretmene saygısızlık”, “tehdit”, “saldırı”, “okulun giyim kurallarına uymamak” biçiminde sıralanmıştır. Disiplin olaylarının yatılı ve karma olmayan okullarda daha sık görüldüğü ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin öğrenciler üzerinde daha büyük bir baskı yaptığı araştırma bulguları arasındadır. Disiplin olaylarının nedenleri, sosyo-ekonomik koşullara ve okullardaki öğretmen-yönetici ve öğrenciler arasındaki iletişimin sağlıklı olmasına bağlanmıştır.

Eripek'in aktardığına göre Oktay (1976) tarafından yapılan “Disipline Aykırı Bulunan Öğrenci Davranışlarına Verilen Cezalar” konu çalışmada, okullarda disiplin kurallarına aykırı bulunan davranışların bütünü değil, yalnızca cezalandırılan davranışlar ele alınmıştır. Bu davranışlar görülme sıklıklarına göre; öğretmene saygısızlık, okul ya da sınıf disiplinini bozma, kopya çekme olarak sıralamaktadır.

Yeşilmen (1983), “Sınıf-içi Sözlü Öğretimin Etkileşim Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi” konulu çalışmasında, öğretmen davranışlarındaki değişimin öğrenci davranışlarında da değişmeye neden olduğunu, öğretmenin sınıf ortamını rahatlatması, öğrenci yanıtlarını kabul etmesi, soru sorma cevap verme işleminin sınıf ortamını gerginleştirmesi davranışlarındaki artma ya da azalmanın aynı kategorideki öğrencilerin davranışlarında da artma ya da azalmaya yol açtığını belirlemiştir.

Safran (1984), “Video Yoluyla Problem Davranışların Değerlendirilmesi” konulu araştırmasında, öğrencilerin sınıf içinde gösterdikleri olumsuz davranışları incelemiştir. Araştırma sonunda, öğrencilerin sınıf içinde gösterdikleri olumsuz davranışları; ilgisizlik, utanma, olumsuz agresiflik, yönlendirme ihtiyacı, başarısızlık kaygısı, sabırsızlık olarak belirlenmiştir.

Kısakürek (1985)’in “Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı çalışmasında, öğretmenlerin öğrencilerine ilgi göstermesinin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği, öğrencilerin dersten hoşlanmasının ve derse karşı güdülenmesinin başarılarını arttırdığı, öğrencilerin sorduğu soruları öğretmenlerin anlayışla karşılamasının öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği araştırma sonunda elde edilen bulgular arasındadır.

Kısakürek (1985), “Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı çalışmasında, sınıf yönetiminin önemli boyutlarından biri olan sınıf atmosferinin yükseköğretim öğrencilerinin başarılarına etkisi incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular şöyledir;

Öğrenciler derse devamın ve derse aktif olarak katılımın başarılarındaki büyük payının bilincindedirler. Sınıf ortamında öğretmen-öğrenci ve öğrenciler arasındaki ilişkilerin öğrenci başarısına olan etkisi boyutunda, öğrenciler gerek arkadaşlarına gerekse öğretim üyelerine sempati duymanın başarılarında olumlu etki yaptığı konusunda hemfikirdirler. İşbirliği içinde çalışmanın öğrenci başarısına “kısmen” etkili olduğu, öğretim üyesinin dersin iyi anlaşılması için gösterdiği çabanın ise başarıyı olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Öğrencilerin başarılarını etkileyen önemli hususlardan biri olarak öğretim üyesinin dersle ilgili konularda öğrencilerin görüşlerini alması, ilgilenmesi ve önem vermesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin derste uyulması gereken kuralları önceden bilmesi, öğretim üyelerinin bunlara önem vermesi ve bu konularda hoşgörülü olması bir dereceye kadar başarıyı etkileyen faktörler olarak ortaya çıkmıştır.

Lewis ve Lovegrove (1987) “Öğretmenlerin Disiplin Sağlamada Kullandıkları Kontrol Teknikleri” konusundaki araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır;

1. Öğrenciler istenmeyen davranış gösterdiğinde ve öğretmen tarafından disipline edildiğinde, sınıf bir bütün olarak korkmakta ve etkinliklerden uzaklaşmaktadır.

2. Öğretmenlerden korkma davranışının nedeni olarak öğretmenlerin istenmeyen davranışa ilişkin sınıf yönetimi davranışı olarak %80'inin bağırıldığı, sakin davranmadığı belirtilmektedir.

3. Öğretmen istenmeyen davranışı yanlış algıladığında, kurallar belirsiz olduğunda, öğretmen haklı görülmediği durumlarda, istenmeyen davranış gösteren öğrencinin hatalı bulunup özür dilemeye zorlanması durumu öğrencilerin istenmeyen davranış gösteren öğrencilere sempati duymalarına yol açmaktadır. Bunun tersine, öğretmenin istenmeyen davranışı öğrencilere onaylanan bir davranışla ele alması durumunda, istenmeyen davranış daha kolay kontrol edilebilmekte ve öğrenciler istenmeyen davranış gösteren öğrencilere sempati duymaktadır.

4. İstenmeyen davranıştan dolayı yanlış öğrenciyi suçlama, bireylerin suçu nedeniyle grubu suçlama, kızgınlık gösterme, açık ve gerçekçi kuralların olmaması, keyfi ve mantıksız yaptırım kullanılması öğrencilerin okul etkinliklerine daha az odaklanmasına ve etkinliklerden kopmasına yol açmaktadır.

Araştırmanın temel sonucu, öğretmenler tarafından istenmeyen davranışları yönetmek için kullanılan kontrol tekniklerinin öğrenciler tarafından algılama biçimi, istenmeyen davranışların oluşması ve sürdürülmesi üzerinde etkili olmaktadır.

Pektaş (1988), “Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkilerinin Değerlendirilmesi” konulu araştırmasında, öğretmenlerin sınıfa giriş ve sınıftaki ilk hareketli, yüz ifadeleri, konuşma ve sesle ilgili özellikleri, baş, el, kol, beden hareketleri, gülme, gülümseme, ayak ve yürüyüş hareketleri vb. davranışlarının öğretimi ve öğrencileri olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen davranışlar olduğunu belirlemiştir.

Nas (1989), “İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranışlarını Gösterme Düzeylerine Etki Eden Faktörler” adlı araştırmasında elde edilen sonuçlar arasında, öğretmenlerin derste kazanılacak davranışların ne işe yarayacağı belirterek öğrencileri güdülemesinin en düşük düzeyde gösterilen öğretmen davranışlarından olduğu, dersin konusunu özetleme davranışının öğretmenler tarafından en az gösterilen davranışlar arasında olduğu, en iyi gösterilen öğretmen davranışının işlenen konuya egemen olma olduğu ifade edilmiştir.

Fındıkçı (1991) “Ortaöğretim Öğretmenlerinin Disiplin Konusundaki Tutumları” adlı çalışmasında, öğretmenlerin disipline ilişkin tutumlarının; “aşırı otoriter”, “otoriter”, “değişken”, “demokratik” ve “tamamen demokratik” disiplin anlayışlarından hangisinde yoğunlaştığını ve bu konuda genelde öğretmenler arasında bir fikir birliği olup olmadığını belirlemeye amaçlamıştır. Öğretmenlerin disiplini basitçe; uyulması gereken kurallar, biçiminde tanımlaması, 1/3'ünün, bu mesleği istemeyerek seçtiğini belirtmesi, yaklaşık 2/5'sinin fırsat bulduğu takdirde bu işi bırakacağını ifade etmesi, ayrıca öğretmenlerin bazı bireysel özellikleri ile disiplin konusundaki tutumları arasında bir paralellik olması dikkat çekici sonuçlar arasındadır. Uygulanan tutum ölçeği sonuçlarına genel olarak bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğunun (%68.5) “demokratik”, %22.0'inin “demokratik ve hoşgörülü”, %9.2'sinin “kararsız disiplin tutumuna sahip olduğu” belirlenmiştir. Ancak “tamamen otoriter tutum” a sahip olan öğretmene rastlanmamış olması ilgi çekicidir.

Gözütok (1993), “Öğretmenlerin Dayağa Karşı Tutumları ve Okullarda Uygulamaları” adlı çalışmasında, öğretmenlerin dayağa karşı “orta” düzeyde bir tutuma sahip oldukları ve öğretmenlerin haftada bir kez fiziksel cezaya başvurdıkları bulunmuştur. En çok kullanılan fiziksel cezalandırma biçimlerini öğrenciler, “tokat atma”, “kulak çekme”, “saç çekme”, “tebeşir-silgi fırlatma”, “sopayla vurma” olarak sıralamışlardır. Genç öğretmenlerin, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğretmenlerin, erkek öğretmenlerin, evli öğretmenlerin ve çocuk sahibi öğretmenlerin dayağa karşı tutumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmada öğretmenlerin fiziksel olarak ceza uygulamalarının öğrencilerde istenmeyen davranışlara yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gözütok (1993), “Okulda Dayak” konulu araştırmasında, öğretmenlerin “dayak” ile ilgili davranış ve tutumlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerden dayak yiyen öğrencilerin çok az bir bölümünün öğretmeni haklı bulup

pişmanlık duyduklarını, öğrencilerin tamamına yakın bir bölümünün ise öğretmene karşı; korku, üzüntü, acı, öfke, kırgınlık, mecburiyet, nefret, kaçma arzusu, bunalım, isyan, öğretmeni dövme hatta öldürme arzusu içinde olduklarını belirlemiştir.

Güven (1994)'in araştırması, üniversite öğrencilerinin “gözlemlerinde” ve “beklentilerinde” olan öğretmen özelliklerinin karşılaştırılmasını içermektedir. Sonuçta, öğrencilerin gözlemledikleri öğretmen özellikleri ile, beklentilerindeki öğretmen özelliklerinin farklı olduğu, aralarında benzerliğin bulunmadığı, ilişki düzeyinin anlamsız olduğu bulunmuştur. Öğrenciler, “gözlemlerindeki öğretmeni” tanımlamada; “kibirli olma, otoriter, ciddi ve sorumlu, kuralcı, katı ve yapmacık” davranışların sıkça yinelandığını, “yumuşak ve nazik, gönül almasını bilen, yaşamayı seven, hoşgörülü ve yalan söyleyen” özelliklerin ise çok az görüldüğünü belirtmişlerdir.

Necessary ve Parish (1994)'in çalışmasında öğretmenlerin tutum ve davranışlarının, öğrencilerin davranışları ile ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. Bu çalışmada, öğretmenlerin tutum ve davranışlarını izleyerek, onların iyiyi ve kötüyü ayırt etme güçlerini, öğrenci davranışları ile bağlantılarına ışık tutulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, dostça, sevimli ve şefkatli olan öğretmenlerin öğrencilerinden de aynı davranışların gösterilmesini beklediklerini belirtmişlerdir.

Ayrıca öğrencilerin davranışlarının öğretmenlerin davranışlarından büyük ölçüde etkilendiğini; öğretmenlerin sınıfta başarılarını arttırmak için tutum ve davranışlarında, kendileriyle ve karşıtlarıyla olan ilişkilerinde olumlu olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Turanlı (1995) tarafından yapılan, “Öğrencilerin, Öğretmenlerinin Sınıf Yönetim Davranışlarını Algılamaları ve Beklentileri” adlı çalışmada edilen bulgular şöyledir;

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%76.0); dersin amaç ve beklentilerinin öğretmen tarafından açıklanmasını, değişik yöntem ve araç-gereçlerin kullanılmasını (%87.0), ders anlatılırken açık ve anlaşılır bir dil kullanılmasını (%98.7), derse katılım için yeterli zaman tanınmasını (%89.6) ve dönüt almayı (%80.0) beklemektedir. Ancak elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin genel olarak öğrencilerin bu beklentilerine cevap vermediği, daha sık gözlenmek istenen bu davranışların öğretmenler tarafından beklentiler düzeyinde gösterilmediği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sık sık gözlemek

istedikleri öğretmen davranışları; “ sınıf kurallarının öğrencilere açıkça ifade edilmesi”, “derse zamanında gelme”, “ders süresi bitmeden sınıftan ayrılmama”, “zamanı etkili kullanma” ve “ sınıfta gürültü olmasını engelleme” davranışlarıdır.

Genel olarak öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerinden; “kendilerini güvende hissetmelerine yardımcı olmaları”, bu amaçla “ sınıf içerisinde hareket etmeleri”, “öğrencilerin fikirlerini ifade etmeleri için fırsat vermeleri”, “öğretmenlerin öğrencilerin kapasitelerine uygun olarak gelişmelerini sağlamak için destek olmaları” yönünde beklentiye sahiptir. Sonuçlar, öğrencilerin beklentilerinden daha yetersiz ölçüde öğretmenlerinden bu davranışı algıladıklarını göstermektedir. Öğretmenin, “bir otoriteden daha çok arkadaş gibi davranması”, “öğrencilerin ders hakkındaki yorumlarını dikkate alması” öğrencilerin beklentileri arasında yer alan diğer öğretmen davranışları arasındadır.

Öğrencilerin davranışlarının yönetimiyle ilgili olarak öğrencilerin öğretmenlerinden davranış beklentileri genel olarak; “yıkıcı davranışları dikkatli bir ön-planlama ile önleme”, “öğrencilere isimleriyle hitap etme”, “öğrencilerle göz teması kurma” ve “öğrenci davranışlarını yönetmede tutarlı olma” davranışları etrafında toplanmaktadır. Ayrıca öğrenciler derse motive olamadıkları zaman öğretmenden, “onları derse motive edebilecek bir yol bulmasını”, “sınıfı kontrol etmek için çok sert tutum sergilememesini” beklemektedirler. Yapılan araştırmanın sonuçlar bölümünde, öğretmenlerin disiplini sağlamadan derse başlamasının ve disiplinsiz bir ortamda dersi sürdürmeye çalışmasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasına neden olduğu belirtilmiştir.

Bangir (1997) “ Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğretmen-Öğrenci Davranışları, Görüşleri ve Önerileri” adlı araştırmasında, öğretmenlerin derslerde teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, slayt) yararlanmamasının öğrencilerde istenmeyen davranışlara neden olabileceği, öğretmenlerin öğrencilerin dese katılımının sağlama, araç gereç kullanma davranışlarını pek gösteremediklerini ve bunun sonucunda sınıf içi iletişimde sorunlar yaşandığı, öğretmenlerinin öğrenci görüşlerini almada (% 83) hiç adil davranmadığı öğrencileri övücü ifadeler kullanma, sınıfa örnek gösterme davranışının öğretmenler tarafından hiç gösterilmediği sonucuna ulaşmıştır. Çoban (1988), “21. yy.'a Girerken Öğretmen Eğitiminin Boyutları” konulu araştırmasında, öğrencinin; öğretmenlerin anlattıklarından çok davranış ve tutumlarına, konuya yaklaşımı ve onları yorumlama biçimine baktığını ayrıca, öğretmenin yaptıklarını

örnek ve güvenilir davranış biçimleri olarak görülüp onları benimsemeye çalışıldığını belirterek, öğretmenin davranış ve tutumlarının öğrencinin davranış ve tutumlarını etkilediğini belirlemiştir.

Ergün ve Duman (1998) tarafından, “Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları” konusunda yapılan ortak araştırmada, öğretmenlerin sınıf içindeki kritik durumlarda nasıl davrandıklarını incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin benzer durumlarda öğretmenlerinden gördükleri davranış kalıplarına daha yatkın olduklarını belirlemişlerdir.

Türnüklü (1999) ilköğretim birinci kademesinde çalışan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkmak için kullandıkları stratejiler ve sınıf düzeni organizasyonun İngiltere ve Türkiye'deki ilkokullara dayalı olarak karşılaştırmasını amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre;

Her iki ülkede de temel problem, gürültü ve öğrencilerin izin almadan konuşmaya kalkması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu durum kimi öğretmenler tarafından derse katılım olarak tamamlanırken, bazıları tarafından istenmeyen öğrenci davranışı olarak kabul görmektedir.

Öğretmen davranışları arasında hem benzerlik hem de ayrılıklar bulunmuştur. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkma teknikleri arasında yüksek derecede benzerlikler bulunmaktadır. Temel tek farklılık önleme davranışı çerçevesinde bulunmuştur. İkinci farklılık ise, İngiltere'de her okulun zorunlu bir davranış politikası olması ve her öğretmenin de buna uymak zorunda olmasıdır. Bu duruma, Türkiye'de çalışma yapılan okullarda rastlanmamıştır.

Alkan (1999) “İlköğretimde Öğretmen-Öğrenci Etkileşimine Sınıf Yönetimi Kurallarının Etkisi konulu araştırmasında; sınıfta öğrencilerine ceza uygulamasında bulunan öğretmenlerinin kuralları uygularken zorluklarla karşılaştıkları, öğretmenlerin iletişim becerilerinin eksik ya da yetersiz olmasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşumunda etkili olduğu, öğretmenlerin kurallar ve sınırlar koymamasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sadık (2000)'ın “İlköğretim I. Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar” adlı araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerini yeterli şekilde tanımamasının, öğretmenlerin öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmamasının, öğretmenlerdeki özgüven eksikliğinin öğrencilerde istenmeyen davranışlara neden olduğu sonucuna yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin ödevlerini gelişigüzel yapması ve verilen ödevlerin yapılmamasının öğretmenler tarafından en sık rastlanılan istenmeyen davranışlar arasında olduğunu, öğretmenlerin sınıfın fiziksel özelliklerinin istenmeyen davranışlarının nedeni olarak gördüklerini, öğretmenlerin sınıflarında en çok verilen görevleri yapmama davranışını gözlemledikleri ve öğrencilerin bu tür davranış göstermelerinde öğretmenlerin sınıf kurallarına uymada tutarsız olmalarının etkisi olduğunu belirtmiştir.

Fidan (2001) “Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranışları” konulu yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin enerjik ve canlı olmamasının istenmeyen öğrenci davranışlarına neden olduğu, öğretmenlerin zamanı iyi kullanmalarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayındır (2001)'ın “Sınıf Yönetiminde Öğretmen Davranışlarının Öğrenci Başarısı Üzerinde Etkisi” konulu araştırmasında; öğretmenlerin sınıf sistemi içinde öğretim hizmeti bünyesinde sergilediği öğretim amaçlı davranışlarının, gelişmekte olan öğrenci kişiliği ve başarısı üzerindeki etki düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrenciler tarafından anlaşılmayan konuların tekrar edilmesinin istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında etkili bir öğretmen davranışı olduğu yapılan araştırma sonunda elde edilen bulgular arasında yer almaktadır.

Sayın (2001)'nın “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri” konulu araştırmasında;

1- Sınıf öğretmenlerinin öğrencisiyle alay etmesi gibi olumsuz davranışlarının öğrencilerin istenmeyen davranışta bulunmasında hiç etkili olmadığı,

2- Sınıf öğretmenlerinin kuralları uygularken tutarsız davranması gibi olumsuz öğretmen davranışının öğrencilerde istenmeyen davranışların bulunmasında etkili olduğu,

3- Sınıf öğretmenlerinin öğrencileri arasında ayırım yapmasının öğrencilerin istenmeyen davranışta bulunmasında etkili olduğu,

4- Sınıfın fiziksel düzeninin öğrencilerde istenmeyen davranışlara yol açabileceği,

5- Öğrenci seviyesine inilmemesinin, derse başlamadan önce dersin sonunda kazandırılacak bilgilerin öneminin anlatılamamasının ve öğretmenin deneyimsiz olmasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasında etkili olduğu,

7- Öğretmenlerin öğrenci davranışlarını ödüllendirmemesinin istenmeyen davranışlara neden olabileceği,

6- Öğrencilerin ev ödevlerini yapmaması ve öğrencilerin sınıfın fiziksel düzeninden rahatsız olması gibi sorunlar öğretmenlerin sınıf içerisinde nadiren karşılaştıkları sorunlar arasında yer aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Keskin (2002) “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları Baş Etme Yolları” konulu araştırmasında; öğretmenler tarafından dersin işleyişinde değişiklik yapma yaklaşımının düşük oranda olduğu, öğrencilerin derse ilgisinin azalmasının istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğrenciler tarafından yapılan “ev ödevlerinin yapmama”, “verilen görevleri yapmama”, sürekli arkadaşlarını şikayet etme” gibi davranışların eğitim –öğretim ortamını güçleştirdiğini belirtmiştir.

Akdağ ve Güneş (2003) tarafından, “Öğretmen Rolünün Yaratıcı Bir Sınıf Ortamı Oluşturmasındaki Önemi” konusunda yapılan ortak çalışmada, öğretmenlerin öğrencilerini başkalarıyla ne derece kıyasladıklarını araştırmıştır. Araştırma sonucunda Bu bulgular, öğretmenlerin öğrencileri başkalarıyla kıyaslayarak, yaratıcı bir sınıf atmosferinin oluşumunu engelledikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Tök (2003) sınıf disiplini sağlamada sınıf ve branş öğretmenleri arasındaki farklılıkları ölçmek amacıyla anket uygulamalı bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonunda sonuçları arasında öğretmenlerin derste yetersizliği ve hazırlıksız olmasının öğrencilerin istenmeyen davranışlar göstermesine neden olduğu şeklinde bir ifadeye yer vermiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme ile verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi konuları üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, ilköğretim okullarında görevli sınıf öğretmenlerinin öğrencilerde istenmeyen davranışlara neden olan davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin neler olduğunu belirlemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla araştırma yöntemi olarak survey (betimleme) yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Evren

Araştırmanın evrenini, 2004–2005 öğretim yılında Bolu ili merkez ilçedeki tüm ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bolu ili merkez ilçesine bağlı 19 ilköğretim okulunda 286 sınıf öğretmeni görev yapmakta ve 1867 beşinci sınıf öğrencisi bulunmaktadır.

3.3. Örneklem

Araştırmada Bolu ili merkez ilçesine bağlı 19 ilköğretim okulunda görev yapan 286 sınıf öğretmeninden örneklem alınmayarak evren üzerinde çalışılmıştır.

Uygulama öncesinde yapılan ön hazırlık çalışmasında ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin ankette yer alan maddeleri diğer ilköğretim I. kademe öğrencilerine göre daha iyi anlamaları nedeniyle araştırmada 5. sınıf öğrencilerine yönelik uygulama yapılmıştır.

Araştırma evreninde yer alan ilköğretim okullarında okuyan 5.sınıf öğrencisinin fazla olması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örneklemine oluşturan öğrenciler seçkisiz yolla (random) belirlenmiştir. 2004–2005 öğretim yılında Bolu ili merkez ilçesine bağlı 19 ilköğretim okulunda görev yapan 200 sınıf öğretmeninde evren üzerinde çalışılmış ve 603 beşinci sınıf öğrencisi örneklemeye dahil edilmiştir

Araştırmaya katılan ilköğretim okulları, sınıf öğretmeni ve öğrenci sayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Bolu İli Merkez İlçedeki İlköğretim Okullarında Uygulanan Öğretmen ve Öğrenci Anket Tablosu

No	Anketin Uygulandığı Okullar	Öğretmenlere Dağıtılan Anket Sayısı	Öğretmenlerden Dönen Anket Sayısı	5. Sınıf Öğrenci Sayısı	Öğrencilere Uygulanan Anket Sayısı	Uygulanan Toplam Anket Sayısı
1	Sakarya İlköğretim Okulu	28	18	180	48	66
2	Yıldırım Beyazıt İ.Ö.O.	5	5	30	15	20
3	60.yıl İlköğretim Okulu	15	10	90	30	40
4	Cumhuriyet İ.Ö.O.	15	10	100	35	45
5	Dağkent İlköğretim Okulu	5	5	30	15	20
6	Gazipaşa İlköğretim Okulu	25	17	300	60	77
7	Karaçayır İlköğretim Okulu	10	10	24	15	25
8	Koç İlköğretim Okulu	11	8	100	30	38
9	Mehmet Akif Ersoy İ.Ö.O.	13	7	52	25	32
10	100.yıl İlköğretim Okulu	14	14	65	25	39
11	50.yıl İlköğretim Okulu	30	17	200	70	87
12	Abant İlköğretim Okulu	10	8	40	15	23
13	Atatürk İlköğretim Okulu	20	14	130	45	59
14	Behiye Baysal İ.Ö.O.	10	8	60	20	28
15	Canip Baysal İ.Ö.O.	20	13	130	50	63
16	İnkilap İlköğretim Okulu	10	6	70	20	26
17	Köroğlu İlköğretim Okulu	15	9	70	20	29
18	Kültür İlköğretim Okulu	15	10	100	35	45
19	Milli Egemenlik İ.Ö.O.	15	11	96	30	41
	Toplam	286	200	1867	603	803

3.4. Verilerin Toplanması ve Ölçme Aracının Hazırlanması

Araştırma için öncelikle İstenmeyen davranışlar ve nedenleri ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.

İlköğretim okullarında görevli sınıf öğretmenlerinin ve İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin görüşlerini öğrenebilmek için araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Edinilen bilgiler çerçevesinde, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin istenmeyen davranışlarda bulunmalarına neden olabilecek öğretmen davranışlarını belirlemek için araştırmacı tarafından uzman denetiminde bir anket, hazırlanmıştır. Gerekli kontrol ve düzeltmeler yapıldıktan sonra, uzmanların görüşleri alınarak anket son şeklini almıştır. Anketin kapsam ve görünüş geçerliği için ise yine uzman görüşlerine başvurulmuştur. Böylece anketin kapsam ve geçerliliği saptanmıştır. Denemeye hazır hale gelen anket ilk olarak 70 5.sınıf öğrencisine ve 35 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Elde edilen verilerin güvenirliğini ölçmek için “Cronbach Alpha” uygulanmış ve anketin güvenirlik kat sayısı $\alpha=.90$ bulunmuştur. Bu durum bu anketin güvenirliğine kanıt olarak kabul edilmiştir. Hazırlanan anket, örneklemi oluşturan 19 ilköğretim okulunda bulunan sınıf öğretmenlerine ve beşinci sınıf öğrencilerine araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bu uygulamada yer alan 37 madde örneklem üzerinde yapılan uygulamada da aynen kullanılmıştır.

Ankete 603 5. sınıf öğrencisi ve 200 sınıf öğretmeni katılmıştır. Ankete katılan 603 öğrencinin 315'i kız, 288'i ise erkek öğrencidir. Ankete katılan bayan öğretmenlerin sayısı 102'i, bayların sayısı ise 98'dir. Öğretmenlerin yaş bağımsız değişkenine göre kişisel bilgileri şu şekildedir. 30 yaş ve altı 37, 31-40 yaş arası 50, 41-50 yaş arası 98, 51 yaş ve üzeri olan öğretmenler ise 15 kişiden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin öğrenim düzeylerine ait kişisel bilgiler ise eğitim enstitüsü mezunu 68, eğitim yüksek okulu mezunu 42, eğitim fakültesi mezunu 63, fen-edebiyat fakültesi mezunu 1, yüksek lisans mezunu 15, eğitim ön lisans mezunu öğretmen sayısı ise 11'dir. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri dikkate alındığında ise 1-5 yıl 22, 6-10 yıl 30, 11-20 yıl 41 ve 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmen sayısı ise 107'dir.

Araştırmanın alt problemlerine cevap olacak verileri toplamak amacıyla hazırlanan anket formunda 37 soruya yer verilmiştir. Anket iki boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar sırasıyla sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışları ile öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışları şeklindedir.

Birinci boyutta, sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışları ile ilgili 16, ikinci boyutta öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışları ile ilgili 21 madde bulunmaktadır.

Öğretmenlere 286 anket gönderilmiş bunun % 70'i dönmüştür. Öğretmenlerden alınan toplam anket sayısı 200'dür. Öğrencilere ise 603 anket gönderilmiş bunun % 100'ü geri dönmüştür. Öğrencilerden alınan toplam anket sayısı 603'tür.

3.5.Verilerin Çözümlemesi

Anket aracılığı ile toplanan veriler araştırmacı tarafından bilgisayara yüklenmiştir. Yükleme işleminden sonra “SPSS for Windows” paket programından yararlanılarak maddelere verilen yanıtların frekans, yüzde dağılımları ile aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır.

Araştırmanın alt problemine yönelik her bir boyut için ayrı ayrı olmak üzere, sınıf öğretmenleri ve öğrencilerinin boyutlarda yer alan ifadelere katılma düzeylerini gösteren dağılımları frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ve standart sapmalar kullanılmıştır.

Verilerin çözümü aşamasında; araştırmanın amacına yönelik birinci alt probleme ait “öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak öğretmen ve öğrenci görüşleri nelerdir?” sorusunun yanıtlanmasında frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemine ait “öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusunun yanıtlanmasında Bağımsız Gruplar Arası “t” testi'nden yararlanılmıştır. Araştırmanın üçüncü alt probleminde ise “öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin katılımcıların görüşleri arasında (cinsiyet) bağımsız değişkenine göre farklılık var mıdır? sorusunun yanıtlanmasında ve araştırmanın dördüncü alt probleminde “öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında (mesleki kıdem, eğitim durumu, yaş) bağımsız değişkenlerine göre farklılık var mıdır? Sorusunun yanıtlanmasında “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)' nden yararlanılmıştır. Uygulanan varyans analizi sonucunda elde edilen “F” test istatistiğinin anlamlı bulunması durumunda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey HSD (Tukey's Honestly Significant Difference Test) çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Araştırmada yapılan istatistiksel çözümlemelerde anlamlılık düzeyi. 05 olarak benimsenmiştir. Ankette kullanılan beşli derecelendirme ölçeğine uygun olarak elde edilen ortalama puanların yorumlanması ve derecelendirilmesi için belirlenen puan aralıkları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Beşli Dereceleme Ölçeğinin Puan Sınırları

Ağırlık Puanı	Seçenekler	Puan Sınırları
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 – 1.79
2	Katılmıyorum	1.80 – 2.59
3	Kararsızım	2.60 – 3.39
4	Katılıyorum	3.40 – 4.19
5	Kesinlikle Katılıyorum	4.20 – 4.99

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmaya ait kişisel bilgiler, bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Kişisel Bilgiler

Tablo 3: Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına İlişkin Dağılımları

Öğretmenlerin Öğrenim Düzeyleri	f	%
Eğitim enstitüsü	68	34
Eğitim yüksekokulu	42	21
Eğitim fakültesi	63	31.5
Fen-Edebiyat fakültesi	1	0.5
Yüksek lisans	15	7.5
Doktora	-	-
Eğitim ön lisans	11	5.5
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin öğrenim düzeylerine ait kişisel bilgileri eğitim enstitüsü mezunu 68, eğitim yüksek okulu mezunu 42, eğitim fakültesi mezunu 63, fen-edebiyat fakültesi mezunu 1, yüksek lisans mezunu 15, eğitim ön lisans mezunu 11 öğretmen şeklindedir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine İlişkin Dağılımları

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri	f	%
1-5 yıl	22	11
6-10 yıl	30	15
11-20 yıl	41	21.5
21 yıl ve üzeri	107	53.5
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri dikkate alındığında ise 1-5 yıl 22, 6-10 yıl 30, 11-20 yıl 41 ve 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmen sayısı ise 107'dir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Yaş Değişkenine İlişkin Dağılımları

Öğretmenlerin Yaşları	f	%
30 yaş ve altı	37	18.5
31-40 yaş	50	25
41-50 yaş	98	49
51 yaş ve üzeri	15	7.5
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin yaş bağımsız değişkenine göre kişisel bilgileri şu şekildedir. 30 yaş ve altı 37, 31-40 yaş arası 50, 41-50 yaş arası 98, 51 yaş ve üzeri olan öğretmenler ise 15 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 6: Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Dağılımları

Görev \ Cinsiyet	Bayan/Kız		Bay/Erkek		Toplam
	f	%	f	%	
Öğretmen	102	51	98	49	200
Öğrenci	315	52.2	288	47.8	603
Toplam	417	52	386	48	803

Ankete 603 beşinci sınıf öğrencisi ve 200 sınıf öğretmeni katılmıştır. Ankete katılan 603 öğrencinin 315'i kız, 288'i ise erkek öğrencidir. Ankete katılan bayan öğretmenlerin sayısı 102'i, bayların sayısı ise 98'dir.

4.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.2.1. Sosyal Beceri Yetersizliğinden Kaynaklanan ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedeni Olabilecek Öğretmen Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 7: Öğretmenin Öğrencisiyle Alay Etmesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	91	15.1	77	12.8	132	21.9	99	16.4	204	33.8	603	3.4	1.4
Öğretmen	11	5.5	10	5.0	5	2.5	56	28.0	118	59.0	200	4.3	1.1
Toplam	102	12.7	87	10.8	137	17.1	155	19.3	322	40.1	803	3.6	1.4

Tablo 7’de görüldüğü gibi, “öğretmen öğrenciyle alay ederse öğrenciler derse katılmak istemezler” ifadesine öğrencilerin % 33.8’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 12.8’i “katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %59’u “kesinlikle katıldığını” belirtirken, % 2.5’i “kararsız” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların %40.1’i “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 10.8’i katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.4; SS=1.4), öğretmen ($\bar{X}$ =4.3; SS=1.1) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.4) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin öğrencisiyle alay etmesinin

öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğu görülmektedir.

Sayın (2001) araştırmasında, sınıf öğretmenleri öğretmenin öğrencisiyle alay etmesi gibi olumsuz öğretmen davranışlarının öğrencilerin istenmeyen davranışta bulunmasında hiç etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bulgular ile Sayın'ın araştırma sonuçları çelişmektedir. Öğretmenlerin öğrencisiyle alay etmesi hem öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin azalmasına hem de öğretmenlerle iletişim kurmalarını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu açıdan katılımcıların öğretmenlerin alay etmesinin derse katılımı olumsuz etkilediğini düşünmeleri önemli görülebilir. Öğretmenlerin sınıf içerisinde öğrencileriyle alay etmemesi öğrenci katılımını olumlu yönde etkileyeceği, sınıf içerisinde arkadaşları karşısında küçük duruma düşmeyen öğrencinin kendine olan güvenini kaybetmeyeceği ve derse katılımının artacağı düşünülmektedir.

Tablo 8: Öğretmenin Öğrencilerini Birbirleriyle Kıyaslaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	71	11.8	77	12.8	187	31.0	142	23.5	126	20.9	603	3.3	1.3
Öğretmen	9	4.5	12	6.0	13	6.5	86	43.0	80	40.0	200	4.0	1.0
Toplam	80	10.0	89	11.1	200	24.9	228	28.4	206	25.7	803	3.5	1.2

Tablo 8’de görüldüğü gibi, “öğretmen öğrencisine arkadaşından başarısız olduğunu söylerse öğrenciler derse katılmak istemezler” ifadesine öğrencilerin % 31.0’ı “kararsız” olduğunu belirtirken % 11.8’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %43.0’ı “katıldığını” belirtirken % 4.5’i “kesinlikle

katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 28.4’ü “katıldığını” belirtirken, % 10.0’ı “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci görüşlerinin ($\bar{X}$ =3.3; SS=1.3) “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =4.0; SS=1.0) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.5; SS=1.2) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Akdağ ve Güneş (2003) yapmış olduğu araştırmada, öğretmenlerin öğrencileri başkalarıyla kıyaslayarak, yaratıcı bir sınıf atmosferinin oluşumunu engelledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulguyla araştırmada elde edilen bulgu birbirini desteklemektedir. Öğretmenin öğrencilerini birbirleriyle kıyaslaması öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin azalmasına ayrıca kıyaslandığı öğrencilere karşı olumsuz duygular beslemesine neden olabilir. Böylece katılımcıların öğretmenlerin öğrencilerini birbirleriyle kıyaslamasının, öğrencilerin kendilerini başarısız olduklarına inanmalarına neden olabileceğini düşünmeleri önemli görülebilir. Öğretmenlerin öğrencilerini birbiriyle kıyaslamaması sonucunda öğrenciler gerekli özgüvene kavuşabilir ve bu da öğrenci başarısının artmasında etkili olabilir.

Tablo 9: Öğretmenin Sınıf Kurallarını Uygularken Tutarsız Davranması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	86	14.3	104	17.2	92	15.3	122	20.2	199	33.0	603	3.4	1.4
Öğretmen	7	3.5	6	3.0	9	4.5	89	44.5	89	44.5	200	4.2	0.9
Toplam	93	11.6	110	13.7	101	12.6	211	26.3	288	35.9	803	3.6	1.3

Tablo 9’da, “öğretmen sınıf kurallarını uygularken bazı öğrencilere ayrıcalık yaparsa öğrenciler kurallara uymak istemezler” ifadesine öğrencilerin % 33.0’ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken, % 14.3’ü “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %44.5’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken, % 3.0’ı “katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 35.9’u “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 11.6’sı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin olarak, öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.4; SS=1.4) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.3) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinin ($\bar{X}$ =4.2; SS=0.9) ise “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranmasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde önemli bir etken olarak görülmektedir.

Sayın (2001)’nın yapmış olduğu araştırmada sınıf öğretmenlerinin kuralları uygularken tutarsız davranması gibi olumsuz öğretmen davranışının öğrencilerde istenmeyen davranışların bulunmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcıların; öğretmenin sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranması gibi olumsuz öğretmen davranışlarının öğrencilerin istenmeyen davranışta bulunmasına neden olacağına katıldıklarını ifade etmeleri Sayın’ın araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu bulgulara dayanarak, öğretmenlerin kuralları uygulamadaki tutarsızlığının, istenmeyen davranışların ortaya çıkma sıklığını arttırabileceği ve öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasına zemin hazırlayabileceği söylenebilir. Öğretmenin sınıf kurallarının uygulanmasında tutarlı davranması öğrencilerin kurallara uymak için daha fazla gayret göstermesine neden olabilir. Bu da sınıf kurallarının uygulanmasında karşılaşılan sorunların önlenmesinde etkili bir yol olabilir.

Tablo 10: Öğretmenin Öğrencileri Arasında Ayrım Yapması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	86	14.3	88	14.6	93	15.4	131	21.7	205	34.0	603	3.4	1.4
Öğretmen	9	4.5	11	5.5	5	2.5	85	42.5	90	45.0	200	4.1	1.0
Toplam	95	11.8	99	12.3	98	12.2	216	26.9	295	36.7	803	3.6	1.3

Tablo 10’da görüldüğü gibi, “öğretmen sadece çalışkan öğrenciler ile ilgilenirse öğrenciler dersi dinlemek istemezler” ifadesine öğrencilerin % 34.0’ı “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 14.3’ü “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %45.0’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 2.5’i “kararsız” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 36.7’si “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 11.8’i “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.4; SS=1.4), öğretmen ($\bar{X}$ =4.1; SS=1.0) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.3) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin öğrencileri arasında ayrım yapmasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisi olmaktadır.

Sayın (2001)’ın yapmış olduğu benzer bir araştırmada sınıf öğretmenlerinin öğrencileri arasında ayrım yapmasının öğrencilerin istenmeyen davranışta bulunmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Katılımcıların; öğretmenin öğrencileri arasında ayrım yapması gibi olumsuz öğretmen davranışlarının öğrencilerin istenmeyen davranışta bulunmasına neden olacağına katıldıklarını ifade etmeleri Sayın’ın araştırma sonuçlarını destekler nitelikte bulunmuştur. Öğretmenin öğrencileri arasında ayrım yapması öğrencinin öğretmenin kendisine daha az değer

verdiğini düşünmesine neden olabilir. Kendisini değersiz hisseden öğrenci derse katılmak istemeyebilir. Sonuç olarak katılımcılar öğretmenlerin öğrencileri arasında ayırım yapmasının öğrencilerin derse katılımını olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedirler. Öğretmenin öğrencileri arasında ayırım yapmamasından dolayı öğrenciler öğretmenin kendisine değer verdiğini düşünmelerine neden olabilir. Ayrıca bu düşüncede olan öğrencilerin derse katılımlarının artacağı düşünülmektedir.

Tablo 11: Öğretmenin Öğrencilerine Karşı Kaba Davranması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	211	35.0	116	19.2	42	7.0	75	12.4	159	26.4	603	2.7	1.6
Öğretmen	8	4.0	28	14.0	24	12.0	89	44.5	51	25.5	200	3.7	1.1
Toplam	219	27.3	144	17.9	66	8.2	164	20.4	210	26.2	803	3.0	1.5

Tablo 11’de, “öğretmen öğrencileri kırarak şekilde davranırsa öğrenciler de arkadaşlarını kırarak şekilde davranırlar” ifadesine öğrencilerin % 35.0’ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 7.0’ı “kararsız” olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %44.5’i “katıldığını” belirtirken % 4.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 27.3’ü “kesinlikle katılmadıklarını” belirtirken % 26.2’si “kesinlikle katıldıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =2.7; SS=1.6) ve tüm katılımcıların ($\bar{X}$ =3.0; SS=1.5) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =3.7; SS=1.5) görüşlerinin ise “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Gözütok (1993)'un yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin fiziksel olarak ceza uygulamalarının öğrencilerde istenmeyen davranışlara yol açtığı sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin kararsız olmalarında öğretmen davranışlarının etkileri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları veya bu şekildeki bir öğretmen davranışıyla karşılaşmamış olmaları neden olabilir. Öğretmenlerin ise katıldıklarını ifade etmeleri Gözütok'un araştırma verilerini destekler nitelikte bulunmuştur. Öğretmen öğrencilerine karşı kaba davranmasından dolayı öğrencilerde birbirlerine karşı aynı şekilde davranabilirler. Çünkü öğrenciler öğretmenlerini bu yaşlarda örnek alabilirler. Ancak katılımcıların öğretmenin öğrencilerine karşı kırarak şekilde davranmasıyla öğrencilerin birbirlerine karşı aynı şekilde davranacaklarına ilişkin görüşlerinde kararsız kaldıkları görülmektedir. Katılımcılar, öğretmenin öğrencilerine karşı kaba davranmasından dolayı öğrencilerin bu olumsuz öğretmen davranışı örnek alarak, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmeni ile olan iletişimde sorunların yaşanmasında etkili olup olmaması konusunda kesin bir yargıya varamamışlardır.

Tablo 12: Öğretmenin Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarını Göz Ardı Etmesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	55	9.1	85	14.1	124	20.6	150	24.9	189	31.3	603	3.5	1.3
Öğretmen	11	5.5	5	2.5	10	5.0	73	36.5	101	50.5	200	4.2	1.0
Toplam	66	8.2	90	11.2	134	16.7	223	27.8	290	36.1	803	3.7	1.2

Tablo 12’de görüldüğü gibi, “öğretmen dersi öğrencilerin anlayacağı şekilde anlatmazsa öğrenciler derslerinde başarısız olurlar” ifadesine öğrencilerin % 31.3’ü “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 5.5’i ise “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %50.5’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 2.5’i

“katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 8.2’si “kesinlikle katılmadıklarını” belirtirken % 36.1’i “kesinlikle katıldıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}=3.5$; $SS=1.3$) ve tüm katılımcıların ($\bar{X}=3.7$; $SS=1.2$) görüşlerinin “katılıyorum”, öğretmen ($\bar{X}=4.2$; $SS=1.0$) görüşlerinin “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin öğrencilerinin bireysel farklılıklarını göz ardı etmesinin öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğu görülmektedir.

Umay (1993)’ın belirttiğine göre, Wong’un araştırmasında öğrencilerin bireysel farklılıklarını öğretmen tarafından göz ardı edilmesinin öğrencilerde istenmeyen davranışlara yol açtığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguyla araştırmada elde edilen bulgu birbiriyle paralellik göstermektedir. Öğretmenin öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz ardı etmesiyle öğrencinin derse karşı olan ilgi ve isteğinin azalmasına neden olabilir. Böylelikle öğrencinin derslerindeki başarısının düşmesine neden olabilir. Bu açıdan katılımcıların, öğretmenin dersi öğrencilerin anlayacağı şekilde işlemezse öğrencilerin derslerinde başarısız olacağını düşünmeleri önemli görülmüştür. Öğrencilerin bireysel farklılıklarına önem veren öğretmenin sınıfında öğrenci başarısının artması beklenmekte ve sınıf içi sorunların yaşanmamasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Tablo 13: Öğretmenin Disiplini Bozan Davranışları Genellikle Ceza İle Kontrol Etmesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	101	16.7	88	14.6	114	18.9	150	24.9	150	24.9	603	3.2	1.4
Öğretmen	7	3.5	26	13.0	23	11.5	83	41.5	61	30.5	200	3.8	1.1
Toplam	108	13.4	114	14.2	137	17.1	233	29.0	211	26.3	803	3.4	1.3

Tablo 13’te, “öğretmen yapılan her hatada öğrencilere ceza verirse öğrenciler kurallara uymak istemezler” ifadesine % 24.9’u “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 14.6’sı “katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %41.5’i “katıldığını” belirtirken % 3.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 13.4’ü “kesinlikle katılmadıklarını” belirtirken % 29.0’ı “katıldıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.2; SS=1.4) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =3.8; SS=1.1) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.4; SS=1.3) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Alkan (1999) araştırmasında, sınıfta öğrencilerine ceza uygulamasında bulunan öğretmenlerin kuralları uygularken zorluklarla karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Buluç (2003), araştırmasında cezanın istenmeyen davranışları düzeltmediği ve yeni problemlerin ortaya çıkmasına, öğrencilerde okula ve derse karşı olumsuz tutumların gelişmesine neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç çalışmada elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Öğretmenin disiplini bozan davranışları genellikle ceza ile kontrol etmesi sınıf atmosferinin bozulmasına, öğrencilerin kurallara aykırı davranış göstermesine, okuldan uzaklaşmalarına neden olabileceği

söylenbilir. Katılımcılar, öğretmen yapılan her hatada öğrencilere ceza verirse öğrencilerin kurallara uymak istemeyeceklerini düşünmektedirler. Öğretmenin yapılan her hatada öğrencilere ceza vermemesi öğrencilerin kurallara uyma davranışı kazanmalarına yardımcı olabilir. Bu davranışı kazanmış öğrencilerin sınıflarında kurallar daha sağlıklı bir şekilde uygulanabilir.

Tablo 14: Öğretmenin İletişim Becerilerinin Eksik ya da Yetersiz Olması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	50	8.3	81	13.4	128	21.2	148	24.5	196	32.5	603	3.5	1.2
Öğretmen	8	4.0	9	4.5	6	3.0	98	49.0	79	39.5	200	4.1	0.9
Toplam	58	7.2	90	11.2	134	16.7	246	30.6	275	34.2	803	3.7	1.2

Tablo 14’te, “öğretmen öğrencilerin verdiği cevapları dinlemezse öğrenciler derse katılmak istemezler” ifadesine öğrencilerin % 32.5’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 8.3’ü “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %49.0’ı “katıldığını” belirtirken % 3.0’ı “kararsız” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 34.2’si “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 7.2’si “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.5; SS=1.2), öğretmen ($\bar{X}$ =4.1; SS=0.9) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.7; SS=1.2) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin iletişim becerilerinin eksik ya da yetersiz olmasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğu görülmektedir.

Alkan (1999) yapmış olduğu araştırmasında öğretmenlerin iletişim becerilerinin eksik ya da yetersiz olmasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşumunda etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguyla çalışmada elde edilen bulgu paralellik göstermektedir. Öğretmen öğrencinin verdiği cevabı etkin bir şekilde dinlemezse öğrenci düşüncelerinin önemli bulunmadığını, değerli görülmediğini düşünerek sonraki sorulara cevap vermek istemeyebilir. Katılımcıların tamamı, öğrencilerin verdiği cevapların öğretmen tarafından dinlenmediğinde öğrencilerin derse katılmayacaklarını düşünmektedirler. Öğretmenin öğrencilerin vermiş olduğu cevapları etkin bir şekilde dinlemesi sonucunda öğrenci düşüncelerine değer verildiğini düşünebilir. Bu düşünceye sahip öğrenciler sorulan sorulara cevap vermekte daha istekli olabilir ve öğrencilerin derse katılımları artabilir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Derse Yeterince Hazırlanmaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	162	26.9	110	18.2	69	11.4	108	17.9	154	25.5	603	2.9	1.5
Öğretmen	13	6.5	34	17.0	18	9.0	76	38.0	59	29.5	200	3.6	1.2
Toplam	175	21.8	144	17.9	87	10.8	184	22.9	213	26.5	803	3.1	1.5

Tablo 15’te, “öğretmen derse hazırlanmadan gelirse öğrenciler de derslere hazırlık yapmadan gelirler” ifadesine öğrencilerin % 26.9’u “kesinlikle katılmadığını” belirtirken % 25.5’i “kesinlikle katıldığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 29.5’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 6.5’i “katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 26.5’i “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken %21.8’i “kararsız” olduklarını, % 21.8’i ise “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =2.9; SS=1.5) ve tüm katılımcıların ($\bar{X}$ =3.1; SS=1.5) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.2) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Pektaş (1989)’ın belirttiğine göre, Rosenfeld (1976) araştırmasında derse hazırlıklı öğretmenlerin yüz ifadeleri, konuşma becerileri, gülümseme becerileri, jest ve mimikleri gibi davranışlarının derse hazırlıksız gelen öğretmenlerin aynı davranışlarına oranla yaklaşık iki kat daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tök (2003) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin derste yetersizliği ve hazırlıksız olmasının öğrencilerin istenmeyen davranışlar göstermesine neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgularla araştırmada elde edilen bulgu benzerlik göstermemektedir. Öğretmen derse hazırlanmadan gelirse öğrenciler öğretmenlerini örnek alabilirler. Öğretmenlerinin dersi önemsemediğini düşünerek derse gereken ilgiyi, özeni göstermeyebilirler. Ancak katılımcılar görüşlerinde karasız olduklarını belirterek öğretmenin derse hazırlanmadan gelmesinin öğrencilerinde aynı şekilde hazırlıksız gelmelerini fazla etkilemediğini düşünmektedirler. Katılımcı görüşlerine dayanarak öğretmenin derse hazırlıklı gelmemesinin öğrenciler için örnek olması ve öğrencilerin derse olan ilgi ve isteklerinin azalması konusunda tam olarak etkisinin olmadığı düşünülebilir.

Tablo 16: Öğretmenin Yeniliklere Açık Olmaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	100	16.6	127	21.1	93	15.4	138	22.9	145	24.0	603	3.1	1.4
Öğretmen	6	3.0	36	18.0	24	12.0	78	39.0	56	28.0	200	3.7	1.1
Toplam	106	13.2	163	20.3	117	14.6	216	26.9	201	25.0	803	3.3	1.3

Tablo 16’da, “öğretmen derslerde teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, slayt) yararlanmazsa öğrenciler derslerden çok sıkılır” ifadesine öğrencilerin % 24.0’ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 15.4’ü “kararsız” olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 39.0’ı “katıldığını” belirtirken % 3.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 26.9’u “katıldıklarını” belirtirken % 13.2’si “kesinlikle katılmadıklarını” ve % 25.0’ı “kesinlikle katıldıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.1; SS=1.4) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.3; SS=1.3) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =3.7; SS=1.1) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Bangir (1997) yapmış olduğu bir araştırmada, öğretmenlerin derslerde teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, slayt) yararlanmamasının öğrencilerde istenmeyen davranışlara neden olabileceği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguyla araştırmada elde edilen bulgu benzer nitelik taşımamaktadır. Öğretmen derste teknolojiden yararlanmazsa dersin ilgi çekiciliği azalabilir ve öğrenciler derste pasif durumda kalabilirler. Bu durum öğrencinin derste sıkılmasına neden olabilir. Katılımcılar ise öğretmenin derslerde teknolojiden yararlanmamasının öğrencilerin derslerde sıkılmasını fazla etkilemediğini düşünmektedirler. Bu da öğretmenin derslerde

teknoloji kullanmasının öğrencilerin öğrenme etkinliklerine katılımlarını olumsuz yönde etkilemesinde kesin bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Katılımcıların bu şekilde görüş belirtmeleri araştırma açısından düşündürücüdür.

Tablo 17: Öğretmenin Öğrencilerine İlgili Göstermemesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	80	13.3	95	15.8	110	18.2	148	24.5	170	28.2	603	3.3	1.3
Öğretmen	5	2.5	15	7.5	17	8.5	96	48.0	67	33.5	200	4.0	0.9
Toplam	85	10.6	110	13.7	127	15.8	244	30.4	237	29.5	803	3.5	1.3

Tablo 17’de, “öğretmen öğrencilerle ilgilenmezse öğrenciler öğretmenlerinin kendilerini sevmediğini düşünürler” ifadesine öğrencilerin % 13.3’ü “kesinlikle katılmadığını” belirtirken % 28.2’si “kesinlikle katıldığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 48.0’ı “katıldığını” belirtirken % 2.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 29.5’i “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 10.6’sı “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.3$; $SS=1.3$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =4.0$; $SS=0.9$) ve tüm katılımcıların ($\bar{X} =3.5$; $SS=1.3$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Kısakürek (1985)’in yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerin öğrencilerine ilgi göstermesinin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bulguyla çalışmada edilen bulgu birbiriyle paralellik göstermektedir. Öğretmenin öğrencileri ile ilgilenmemesi öğrencinin kendini değersiz

hissetmesine, kendini önemsiz görmesine, öğretmenin sevmediğini düşünmesine neden olabilir. Bu şekilde bir düşünceye sahip öğrenci arkadaşları arasında mutsuz ve derslerine karşı ilgisiz olabilir. Katılımcılar öğretmenin öğrencisiyle ilgilenmemesinin öğrencinin öğretmeni tarafından sevilmediğini düşünmesinde etkili olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenin öğrencilerine gereken ilgiyi göstermesiyle öğrenciler kendilerinin öğretmeni tarafından sevildiğini ve değer verildiğini düşünmesine neden olabilir. Öğrencilerin bu şekilde düşünmesi derslerindeki başarılarının artmasına neden olabilir.

Tablo 18: Öğretmenin Kurallar ve Sınırlar Koymaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	132	21.9	106	17.6	89	14.8	123	20.4	153	25.4	603	3.0	1.5
Öğretmen	4	2.0	7	3.5	18	9.0	82	41.0	89	44.5	200	4.2	0.8
Toplam	136	16.9	113	14.1	107	13.3	205	25.5	242	30.1	803	3.3	1.4

Tablo 18’de, “öğretmen konulan kurallara uymayanlara dikkat etmezse öğrenciler de kurallara uymak istemez” ifadesine öğrencilerin % 25.4’ü “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 14.8’i “kararsız” olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 44.5’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 2.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 30.1’i “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken %16.9’u “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.0; SS=1.5) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.3; SS=1.4) “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =4.2; SS=0.8) görüşlerinin ise “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Alkan (1999) benzer araştırmasında öğretmenlerin kurallar ve sınırlar koymamasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alkan'ın araştırmada elde ettiği bulguyla katılımcı görüşleri arasında farklılık bulunmaktadır. Öğretmen sınıf kurallarına uyulup uyulmadığını kontrol etmezse öğrenciler kurallara uymaya özen göstermeyebilir. Bu da sınıf düzeninin bozulmasına neden olabilir. Katılımcılar ise, öğretmenin konulan kurallara uymayanlara dikkat etmemesinin öğrencilerin kurallara uyma düzeylerini etkilemesinde önemli bir etkiye sahip olmadığını düşünmektedirler. Böylece öğretmenlerin konulan kurallara uymayanlara dikkat etmesinin sınıf içerisinde düzenin sağlanmasında oluşabilecek sorunların yaşanmasında tam olarak etki etmediği düşünölebilir.

Tablo 19: Öğretmenin Enerjik ve Canlı Olmaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	62	10.3	80	13.3	118	19.6	170	28.2	173	28.7	603	3.5	1.3
Öğretmen	7	3.5	12	6.0	12	6.0	85	42.5	84	42.0	200	4.1	1.0
Toplam	69	8.6	92	11.5	130	16.2	255	31.8	257	32.0	803	3.6	1.2

Tablo 19'da, "öğretmen enerjik ve canlı olmazsa öğrencilerin derse karşı isteği azalır" ifadesine öğrencilerin % 10.3'ü "kesinlikle katılmadığını" belirtirken % 28.7'si "kesinlikle katıldığını" ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 42.5'i "katıldığını" belirtirken % 3.5'i "kesinlikle katılmadığını" ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 32.0'ı "kesinlikle katıldıklarını" belirtirken % 8.6'sı "kesinlikle katılmadıklarını" ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.5; SS=1.3), öğretmen ($\bar{X}$ =4,1; SS=1.0) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.2) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin enerjik ve canlı olmamasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesin de önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Fidan (2001) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin enerjik ve canlı olmamasının istenmeyen öğrenci davranışlarına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırmada bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Öğretmenin sınıf içerisinde enerjik ve canlı olması öğrencileri de olumlu yönde etkileyebilir. Öğretmenin görünüşü, konuşması, davranışları güdülemeyi etkileyebilir. Güdülenmiş öğrencilerin derse katılımları ve öğrenme istekleri artabilir. Aksi takdirde öğrencilerin derse karşı olan isteği azalabilir. Bu doğrultuda katılımcılar da öğretmenin enerjik ve canlı olmamasının öğrencilerin derse karşı isteğinin azalmasında etkisinin olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenin sınıf içerisinde enerjik ve canlı olması öğrencilerin derse karşı isteğini arttırabilir ve öğrenci başarısını arttırmada etkili bir öğretmen davranışı olabilir.

Tablo 20: Öğretmenin Öğrencilerini Yeterli Şekilde Tanımaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	91	15.1	100	16.6	136	22.6	118	19.6	158	26.2	603	3.2	1.3
Öğretmen	9	4.5	11	5.5	14	7.0	102	51.0	64	32.0	200	4.0	1.0
Toplam	100	12.5	111	13.8	150	18.7	220	27.4	222	27.6	803	3.4	1.3

Tablo 20’de, “öğretmen öğrencileri iyi tanımazsa öğrenciler de öğretmenlerine yakın olmak istemezler” ifadesine öğrencilerin % 15.1’i “kesinlikle katılmadığını” belirtirken % 26.2’si “kesinlikle katıldığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 51.0’ı “katıldığını” belirtirken, % 4.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 27.6’sı “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 12.5’i “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.2$; $SS=1.3$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =4.0$; $SS=1.0$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.4$; $SS=1.3$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Sadık (2000) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin öğrencilerini yeterli şekilde tanımamasının öğrencilerde istenmeyen davranışlara neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguyla araştırmada elde edilen bulgu birbirini desteklemektedir. Öğretmenin öğrencilerin bazı özellikleri hakkında bilgi sahibi olması öğrencilerle daha etkili ve yakın ilişkiler kurmasına yardımcı olabilir. Öğretmenini kendisine yakın hisseden bir öğrenci öğretmenine karşı olumlu davranışlar sergileyebilir. Öğretmenine karşı olumlu düşünceler geliştirebilir. Öğrenciler kendilerini iyi tanımayan öğretmenlerine karşı yakınlık kurmak istemeyebilirler. Katılımcılar, öğretmenin öğrencileri iyi tanımaması halinde öğrencilerin öğretmenlerine yakın olmak istemeyeceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenin öğrencileri iyi tanıyarak etkili ve yakın iletişim kurması öğrenci öğretmen iletişimini olumlu yönde etkileyebilir. Böyle bir sınıf ortamında oluşabilecek sorunların azalacağı düşünülebilir.

Tablo 21: Öğretmenin Öğrencilerin İsteklerini Dikkate Alıp Verdiği Sözde Durmaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	101	16.7	100	16.6	97	16.1	136	22.6	169	28.0	603	3.2	1.4
Öğretmen	9	4.5	5	2.5	13	6.5	93	46.5	80	40.0	200	4.1	0.9
Toplam	110	13.7	105	13.1	110	13.7	229	28.5	249	31.0	803	3.5	1.3

Tablo 21’de, “öğretmen verdiği sözleri tutmazsa öğrenciler de verdikleri sözleri yerine getirmek istemezler” ifadesine öğrencilerin % 28.0’ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 16.6’sı “katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 40.0’ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 2.5’i “katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 31.0’ı “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 13.7’si “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.2$; $SS=1.4$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =4.1$; $SS=0.9$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.5$; $SS=1.3$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Sadık (2000) araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmamasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bulgu ile Sadık’ın araştırma sonuçları birbirini desteklemektedir. Öğretmenler davranışları ile öğrencileri etkileyebilirler. Öğrencilerin öğretmene güvenebilmeleri için öğretmenin söylediklerinin arkasında durması ve söz verdiklerini yapması gerekir. Verdiği sözleri yerine getirmeyen öğretmenin öğrencileri de bu olumsuz davranışı örnek alabilirler. Çünkü öğrenciler öğretmenlerinin davranışlarını büyük ölçüde taklit edebilirler. Katılımcılar da

öğretmenin verdiği sözleri tutmaması halinde öğrencilerin de verdikleri sözleri yerine getirmeyeceklerini ifade etmektedirler. Öğretmenin verdiği sözleri yerine getirmesi, öğrenci davranışlarına örnek olabilir. Öğrenciler öğretmenini örnek alarak verdikleri sözleri yerine getirmede daha fazla çaba gösterebilirler.

Tablo 22: Öğretmenlerin Özgüvenlerinin Olmaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	103	17.1	81	13.4	139	23.1	104	17.2	176	29.2	603	3.2	1.4
Öğretmen	8	4.0	16	8.0	18	9.0	92	46.0	66	33.0	200	3.9	1.0
Toplam	111	13.8	97	12.1	157	19.6	196	24.4	242	30.1	803	3.4	1.3

Tablo 22’de, “öğretmen çekingen bir insansa öğrenciler derslere katılmak istemezler” ifadesine öğrencilerin % 29.2’si “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 17.1’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 46.0’sı “katıldığını” belirtirken % 4.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 30.1’i “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 13.8’i “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.2$; $SS=1.4$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} = 3.9$; $SS=1.0$) ve katılımcıların ($\bar{X} = 3.4$; $SS=1.3$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Sadık (2000) benzer araştırmasında, öğretmenlerdeki özgüven eksikliğinin öğrencilerde istenmeyen davranışlara neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu

araştırmada elde edilen bulguyu desteklemektedir. Etkili ğretmen öğrencilerine olumlu bakarak onlara yardım eder, cesaretlendirir ve desteklerler. Cesaretlendirme başarısız ve çekingen öğrencileri güdüleyebilir. Ancak ğretmenin öğrencilerine karşı çekingen davranması onların kendine olan güvenlerinin azalmasına ve çekingen davranışlar göstermesine neden olabilir. Bu nedenle katılımcıların, öğretmenin çekingen bir insan olmasının öğrencilerin derse katılımını olumsuz etkilediğini düşünmeleri önemli görülmektedir. Öğretmenin sınıf içerisinde çekingen özellikler sergilememesi öğrencilerin özgüvenlerinin oluşmasına yardımcı olabilir. Kendine güveni ve cesareti artan öğrencilerin derse katılımları artabilir ve derslerinde daha başarılı olabilirler.

4.2.2. Öğretimle İlgili Beceri Yetersizliğinden Kaynaklanan ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedeni Olabilecek Öğretmen Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 23: Öğretmenlerin Öğrencilere Ders ve Sınıf Amaçlarını Anlatmada Başarısız Olması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	48	8.0	59	9.8	129	21.4	168	27.9	199	33.0	603	3.6	1.2
Öğretmen	6	3.0	15	7.5	11	5.5	105	52.5	63	31.5	200	4.0	0.9
Toplam	54	6.7	74	9.2	140	17.4	273	34.0	262	32.6	803	3.7	1.9

Tablo 23'te, “öğretmen işlenecek konunun yararlarını anlatmazsa öğrencilerin derse karşı ilgisi azalır” ifadesine öğrencilerin % 33.0'ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 8.0'ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 52.5'i “katıldığını” belirtirken % 3.0'ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 34.0'ı “katıldıklarını” belirtirken % 6.7'si “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.2), öğretmen ($\bar{X}$ =4.0; SS=0.9) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.7; SS=1.9) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin öğrencilere ders ve sınıf amaçlarını anlatmada başarısız olmasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğu görülmektedir.

Fidan (2001)'ın aktardığına göre, Senemoğlu (1984) araştırmasında, öğretmenlerin öğrencileri hedeften haberdar etme davranışını en düşük düzeyde gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Aydın (1984) ise yapılan çalışmada öğretmenlerin, dersin ya da konunun hedeflerini belirleme davranışını büyük oranda ihlal ettiklerini gözlemlemiştir.

Nas (1989) ise benzer araştırmasında, öğretmenlerin derste kazanılacak davranışların ne işe yarayacağını belirterek öğrencileri güdülemesinin en düşük düzeyde gösterilen öğretmen davranışlarından olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgularla çalışmada elde edilen bulgu birbirlerini desteklemektedir. Öğretmen işlenecek konunun yararlarını anlatırsa ve öğrenci kazanacağı davranışların kendisi için ne kadar önemli olduğunu öğrenirse, öğrencinin öğrenme arzu ve isteği artabilir. Katılımcılar öğretmenin işlenecek konunun yararlarını anlatmamasının, öğrencilerin derse karşı ilgisinin azalmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenin işlenecek konunun yararlarını anlatması öğrencilerin derse karşı ilgi ve isteğini arttırabilir. Derse karşı ilgi ve isteği artan öğrencilerin daha başarılı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 24: Öğretmenlerin Dersin Konusuna Tam Olarak Hakim Olamaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	131	21.7	106	17.6	103	17.1	120	19.9	143	23.7	603	3.0	1.4
Öğretmen	4	2.0	10	5.0	18	9.0	110	55.0	58	29.0	200	4.0	0.8
Toplam	135	16.8	116	14.4	121	15.1	230	28.6	201	25.0	803	3.3	1.4

Tablo 24'te, “öğretmen işlenen konuyu tam olarak bilmiyorsa öğrenciler derste arkadaşlarıyla konuşur” ifadesine öğrencilerin % 23.7'si “kesinlikle katıldığını”

belirtirken % 21.7'si "kesinlikle katılmadığını" ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 55.0'ı "katıldığını" belirtirken % 2.0'ı "kesinlikle katılmadığını" ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 28.6'sı "katıldıklarını" belirtirken % 16.8'i "kesinlikle katılmadıklarını" ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.0$; $SS=1.4$) ve katılımcıların ($\bar{X} = 3.3$; $SS=1.4$) görüşlerinin "kararsızım", öğretmen ($\bar{X} = 4.0$; $SS=0.8$) görüşlerinin ise "katılıyorum" seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Nas (1989) araştırmasında, en iyi gösterilen öğretmen davranışının işlenen konuya egemen olma olduğu sonucuna ulaşmıştır. Fidan (2001) araştırmasında en iyi şekilde gösterilen öğretmen davranışının "işlenen konuya egemen olma, doğru bilgi verme, konuyu iyi biliyor olma" davranışının olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenler dersin konusuna tam olarak hakim olmadığında öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına ve beklentilerine cevap veremeyebilir. Öğretmeninden tatmin edici cevaplar alamayan öğrenci sınıfta farklı davranışlar sergileyebilir. Katılımcılar ise öğretmenin işlenen konuyu tam olarak bilmemesinin öğrenci davranışları üzerindeki olumsuz etkisinde kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar öğretmenin işlenen konuya egemen olmamasının, öğrencilerin sınıf içerisinde birbirleriyle konuşması gibi ders dışı faaliyetlerde bulunmasını tam olarak etkilemediğini düşünmektedirler.

Tablo 25: Öğretmenlerin Disiplini Sağlamadan Derse Başlaması ve Disiplinsiz Bir Ortamda Dersi Sürdürmeye Çalışması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	40	6.6	31	5.1	41	6.8	182	30.2	309	51.2	603	4.1	1.1
Öğretmen	9	4.5	10	5.0	17	8.5	94	47.0	70	35.0	200	4.0	1.0
Toplam	49	6.1	41	5.1	58	7.2	276	34.4	379	47.2	803	4.1	1.1

Tablo 25’te, “öğretmen sınıfta konuşan öğrencileri susturmadan derse başlarsa öğrenciler derse dikkatini veremez” ifadesine öğrencilerin % 51.2’si “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 5.1’i “katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 47.0’ı “katıldığını” belirtirken % 4.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 47.2’si “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 6.1’i “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =4.1; SS=1.1), öğretmen ($\bar{X}$ =4.0; SS=1.0) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =4.1; SS=1.1) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin disiplini sağlamadan derse başlaması ve disiplinsiz bir ortamda dersi sürdürmeye çalışmasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinin bir nedeni olarak görülmektedir.

Turanlı (1995) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin disiplini sağlamadan derse başlamasının ve disiplinsiz bir ortamda dersi sürdürmeye çalışmasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırmada elde edilen bulguyu desteklemektedir. Gürültülü sınıf öğretmen öğrenci arasında iletişimsizliğe sebep olabilir. Konunun anlaşılmasını engelleyebilir. Bu da öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşmasında

sorun yaratabilir. Katılımcıların da öğretmenin sınıfta konuşan öğrencileri susturmadan derse başlamasının öğrencilerin derse olan dikkatini engellediğini düşünmeleri önemli görülmektedir. Öğretmenin sınıf disiplini sağlayarak derse başlaması ve disiplinli bir ortamda dersi sürdürmesi öğrencilerin derse olan dikkatlerinin artmasına neden olabilir. Öğrencinin tüm dikkatinin işlenen konu üzerinde olması istenilen davranışların kazanılmasına yardımcı olabilir.

Tablo 26: Öğretmenlerin Ders İçin Geçirilecek Zamanı İyi Kullanmaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	127	21.1	103	17.1	88	14.6	142	23.5	143	23.7	603	3.1	1.4
Öğretmen	6	3.0	16	8.0	12	6.0	93	46.5	73	36.5	200	4.0	1.0
Toplam	133	16.6	119	14.8	100	12.5	235	29.3	216	26.9	803	3.3	1.4

Tablo 26’da, “öğretmen sürekli olarak derslere geç gelirse öğrenciler de sınıfa geç gelmeye başlar” ifadesine öğrencilerin % 23.7’si “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 21.1’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 46.5’i “katıldığını” belirtirken % 3.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 29.3’ü “katıldıklarını” belirtirken % 16.6’sı “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.1$; $SS=1.4$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.3$; $SS=1.4$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =4.0$; $SS=1.0$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Sönmez (1992) yapmış olduğu araştırmasında, ilkokul öğretmenlerinin çoğunun derse geç girdiği, zamanı etkili kullanamadıkları sonucuna ulaşmıştır. Fidan (2001) araştırmasında öğretmenlerin zamanı iyi kullanmalarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu verilere dayanarak öğretmenlerin ders için geçirilecek zamanı iyi kullanmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Ancak yapılan araştırma sonuçları ile öğretmen görüşleri arasında bir çelişki yaşanmaktadır. Bu durum öğretmenlerin düşünceleri ile uygulamaları arasında farklılıkların olabileceği şeklinde açıklanabilir. Katılımcılar ise kararsız kalarak öğretmenin sürekli olarak derslere geç gelmesinin, öğrencilerde derslere geç gelme davranışının oluşmasına tam olarak etki etmediğini düşünmektedirler.

Tablo 27: Öğretmenlerin Dersini Hep Aynı Yöntemi Kullanarak İşlemesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	92	15.3	102	16.9	131	21.7	149	24.7	129	21.4	603	3.2	1.3
Öğretmen	6	3.0	13	6.5	10	5.0	104	52.0	67	33.5	200	4.0	0.9
Toplam	98	12.2	115	14.3	141	17.6	253	31.5	196	24.4	803	3.4	1.3

Tablo 27’de, “öğretmen dersi hep kendisi anlatırsa öğrenciler dersi dinlemekten vazgeçer” ifadesine öğrencilerin % 24.7’i “katıldığını” belirtirken % 15.3’ü “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 52.0’ı “katıldığını” belirtirken % 3.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 31.5’i “katıldıklarını” belirtirken % 12.2’si “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.2$; $SS=1.3$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =4.0$; $SS=0.9$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.4$; $SS=1.3$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Keskin (2002) yapmış olduğu araştırmasında; öğretmenler tarafından dersin işleyişinde değişiklik yapma yaklaşımının düşük oranda olduğu, öğrencilerin derse ilgisinin azalmasının istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sönmez (1992) araştırmasında ilkökul öğretmenlerinin genelde tahta-tebeşir-silgiye bağlı oldukları, büyük oranda formal öğretmen konuşması yaptıkları, soru-cevap, çok az düzeyde tartışma ve deney yapma yöntem ve tekniklerini kullandıkları bunun yanı sıra gösteri, dramatizasyon, taklit gibi yöntem ve teknikleri kullanmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Yavuzer (1993) araştırmasında öğretmen merkezli öğretim yöntemlerinin kullanıldığı durumlarda öğrencilerin can sıkıntılarını gidermek amacıyla çoğu zaman istenmeyen davranışlara yöneldiği sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bulgular araştırma bulgusunu desteklemektedir. Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmayarak öğretmenin aynı öğretim yöntemlerini kullanması öğrencilerin sıkılmasına, motivasyon düşüklüğüne sebep olabilir, eğitim etkinliklerine etkin şekilde katılmalarında sorunlar yaşanabilir. Bu nedenle katılımcıların, öğretmenin dersi hep kendisinin anlatmasının öğrencilerin dersi dinlememesine neden olacağını düşünceleri önemli olabilir. Öğretmenin ders işlenişi sırasında farklı yöntem ve teknikler kullanması konunun daha akıcı ve zevkli olmasına, öğrenci katılımının artmasına neden olabilir. Bu özelliklere sahip olan öğrencilerin sınıfta aktif durumda olmasından dolayı öğrenci başarısının artması ve öğrenmenin daha kalıcı olması beklenmektedir.

Tablo 28: Öğretmenlerin Öğrenciler Tarafından Anlaşılmayan Ödevler Vermesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	76	12.6	75	12.4	126	20.9	173	28.7	153	25.4	603	3.4	1.3
Öğretmen	3	1.5	13	6.5	12	6.0	73	36.5	99	49.5	200	4.2	0.9
Toplam	79	9.8	88	11.0	138	17.2	246	30.6	252	31.4	803	3.6	1.2

Tablo 28’de, “öğretmen öğrencilere sürekli olarak anlaşılmayan ödevler verirse öğrenciler ödevleri eksik yapmaya başlar” ifadesine öğrencilerin % 28.7’si “katıldığını” belirtirken % 12.6’sı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 49.5’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 1.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 31.4’ü “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 9.8’i “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.4; SS=1.3) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.2) görüşlerinin “katılıyorum”, öğretmen ($\bar{X}$ =4.2; SS=0.9) görüşlerinin ise “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin öğrenciler tarafından anlaşılmayan ödevler vermesinin öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinin nedeni olarak görmektedirler.

Sadık (2000) araştırmasında; öğrencilerin ödevlerini gelişigüzel yapması ve verilen ödevlerin yapılmamasının öğretmenler tarafından en sık rastlanılan istenmeyen davranışlar arasında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırmada elde edilen bulgu ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilere anlaşılmayan ödevler verilmesinin öğrencilerin bu görevi yerine getirmekte zorluk çekmesinde etkili olabileceği düşünülebilir. Böylelikle öğrencilerin ödev yapma isteği azalabilir. Tüm katılımcıların, öğretmenin öğrencilere sürekli olarak anlaşılmayan ödevler vermesinin öğrencilerin

ödevleri eksik yapmaya başlamasına neden olabileceğini düşünmeleri araştırma açısından önemli bulunmaktadır. Öğretmenin öğrenciler tarafından anlaşılır ödevler vermesi öğrencilerin ödev yapmadaki isteklerini arttırabilir ve öğrencilerin düzenli olarak ödev yapma alışkanlığını kazanmalarına neden olabilir.

Tablo 29: Öğretmenlerin Sınıfın Fiziksel Düzenini Öğretim İçin Uygun Hale Getirmemesi

Seçenekler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Görev													
Öğrenci	161	26.7	88	14.6	85	14.1	131	21.7	138	22.9	603	2.9	1.5
Öğretmen	7	3.5	8	4.0	17	8.5	88	44.0	80	44.0	200	4.1	0.9
Toplam	168	20.9	96	12.0	102	12.7	219	27.3	218	27.1	803	3.2	1.4

Tablo 29’da, “öğrenciler oturduğu sıradan tahtadaki yazıları görmekte zorluk çekersen sınıfta başka şeylerle uğraşır” ifadesine öğrencilerin % 22.9’u “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 26.7’si “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 44.0’ı “katıldığını” belirtirken % 3.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 27.3’ü “katıldıklarını” belirtirken % 20.9’u “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =2.9; SS=1.5) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.2; SS=1.4) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =4.1; SS=0.9) görüşlerinin ise “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Sayın (2001) benzer araştırmasında, sınıfın fiziksel düzeninin öğrencilerde istenmeyen davranışlara yol açabileceği sonucuna ulaşmıştır. Sadık (2000) yapmış

olduğu araştırmasında sınıf öğretmenlerinin, sınıfın fiziksel özelliklerinin istenmeyen davranışlarının nedeni olarak gördüklerini sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgularla araştırmada elde edilen bulgu arasında farklılık görülmektedir. Sınıftaki sıra, masa, dolap, tahtaya uzaklık gibi fiziksel engeller öğretmen öğrenci arasında psikolojik engellerin oluşmasına neden olabilir. Bu durum iletişim ve etkileşimi olumsuz yönde etkileyebilir. Katılımcıların ise sınıfın fiziksel düzeninin öğrenci davranışlarını olumsuz etkilemesinde kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların, öğretmen tarafından sınıfın fiziksel düzenine gereken önemin verilmemesinin öğrencinin derse karşı ilgisinde sorunların yaşanmasında tam olarak etkili olmadığını düşünmeleri araştırma açısından dikkat çekici bir sonuçtur.

Tablo 30: Öğretmenlerin Öğrencilerine İstenilen Davranışlar İçin Model Olmaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	172	28.5	89	14.8	80	13.3	121	20.1	141	23.4	603	2.9	1.5
Öğretmen	5	2.5	17	8.5	22	11.0	78	39.0	78	39.0	200	4.0	1.0
Toplam	177	22.0	106	13.2	102	12.7	199	24.8	219	27.3	803	3.2	1.5

Tablo 30’da, “öğretmen yalan söylerse öğrenciler de yalan söylemeye başlar” ifadesine öğrencilerin % 23.4’ü “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 28.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 39.0’ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 2.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 27.3’ü “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 22.0’ı “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 2.9$; $SS = 1.5$) ve katılımcıların ($\bar{X} = 3.2$; $SS = 1.5$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} = 4.0$; $SS = 1.0$) görüşlerinin ise “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Güven (1994) araştırmasında öğretmenlerin, “kibirli olma, otoriter, ciddi ve sorumlu, kuralcı, katı ve yapmacık” davranışları sıkça yenilendiği, “yumuşak ve nazik, gönül almasını bilen, yaşamayı seven, hoşgörülü ve yalan söyleyen özelliklerin ise çok az görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Necessary ve Parish (1994) benzer araştırmasında ise dostça, sevimli ve şefkatli olan öğretmenlerin öğrencilerinden de aynı davranışların gösterilmesini beklediklerini ifade etmiştir. Özellikle küçük yaşlarda öğrenciler beğendikleri bir kişiyi örnek alırlar. Örnek alınan kişiye benzemeye çalışarak onun davranışlarını taklit edebilirler. Burada öğretmen, özellikle davranışlarına dikkat etmesi gerekebilir. Çünkü yapacağı yanlış davranışları öğrenci model alabilir ve bu yanlış davranışları edinebilir. Katılımcılar ise öğretmenin yalan söylemesinin öğrencilerinde yalan söylemesine olan etkisinde kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu da öğretmenin öğrencilere karşı yalan söylemesinin öğrencilerinde aynı davranışı göstermesine tam olarak etki etmediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 31: Öğretmenlerin Verilen Ev Ödevlerini Kontrol Etmemesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	184	30.5	86	14.3	57	9.5	120	19.9	156	25.9	603	2.9	1.6
Öğretmen	2	1.0	13	6.5	13	6.5	89	44.5	83	41.5	200	4.1	0.8
Toplam	186	23.2	99	12.3	70	8.7	209	26.0	239	29.8	803	3.2	1.5

Tablo 31’de, “öğretmen ödevleri kontrol etmezse öğrenciler ev ödevlerini yapmaz” ifadesine öğrencilerin % 25.9’u “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 30.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 44.5’i “katıldığını belirtirken” % 1.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 29.8’i “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 23.2’si “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 2.9$; $SS=1.6$) ve katılımcıların ($\bar{X} = 3.2$; $SS=1.5$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} = 4.1$; $SS=0.8$) görüşlerinin ise “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Sadık (2000) araştırmasında öğretmenlerin sınıflarında en çok verilen görevleri yapmama davranışını gözlemledikleri ve öğrencilerin bu tür davranış göstermelerinde öğretmenlerin sınıf kurallarına uymada tutarsız olmalarının etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırma bulgusuyla çelişmektedir. Öğretmenin öğrencilerin ödev yapıp yapmadıklarını düzenli olarak kontrol etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde öğrencilerin ödevlerini yapmamasına ya da eksik yapmasına neden olabilir. Katılımcılar ise öğretmenin düzenli olarak ödevleri kontrol etmemesinin, öğrencilerin ödevlerini yapmama davranışının nedeni olarak görülmesinde kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenin ödevleri düzenli olarak kontrol etmemesinin öğrencilerin ödev yapması konusunda sorunların yaşanmasında tam olarak etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 32: Öğretmenin Öğretme Becerilerinin Eksik Olması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	159	26.4	96	15.9	89	14.8	124	20.6	135	22.4	603	2.9	1.5
Öğretmen	13	6.5	27	13.5	32	16.0	91	45.5	37	18.5	200	3.5	1.1
Toplam	172	21.4	123	15.3	121	15.1	215	26.8	172	21.4	803	3.1	1.4

Tablo 32’de, “öğretmen dersi zevkli bir şekilde işlemezse öğrenciler okulda devamsızlık yapmaya başlar” ifadesine öğrencilerin % 22.4’ü “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 26.4’ü “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 45.5’i “katıldığını” belirtirken % 6.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 26.8’i “katıldıklarını” belirtirken % 21.4’ü “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 2.9$; $SS=1.5$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.1$; $SS=1.4$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =3.5$; $SS=1.1$) görüşlerinin ise “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Sayın (2001) benzer bir araştırmasında öğretmenler, öğrenci seviyesine inilmemesinin, derse başlamadan önce dersin sonunda kazandırılacak bilgilerin öneminin anlatılamamasının ve öğretmenin deneyimsiz olmasının öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bu bulgu araştırma bulgusuyla benzerlik göstermemektedir. Öğretmenin dersi zevkli bir şekilde işlememesi öğrencilerin sıkılmasına, ilgi ve isteklerinin azalmasına, dikkatlerinin dağılmasına neden olabilir. Ancak katılımcılar öğretmenin dersi zevkli bir şekilde işlememesinin, öğrencilerin okulda devamsızlık yapmasının nedeni olarak görülmesinde kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerine dayanarak

öğretmenin dersi zevkli bir şekilde işlememesinin, öğrencilerin okulda devamsızlık yapmaya başlamasının nedeni olarak görülmesinde kesin bir yargıya varılamamıştır.

Tablo 33: Öğretmenlerin Dersi Öğrencilerin İlgisini Çekecek Hale Getirmemesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	203	33.7	81	13.4	68	11.3	78	12.9	173	28.7	603	2.8	1.6
Öğretmen	8	4.0	10	5.0	22	11.0	109	54.5	51	25.5	200	3.9	0.9
Toplam	211	26.3	91	11.3	90	11.2	187	23.3	224	27.9	803	3.1	1.5

Tablo 33'te görüldüğü gibi, “öğretmenin işlediği konu öğrencilerin ilgisini çekmiyorsa öğrenciler sırada kalemle oynamaya başlar” ifadesine öğrencilerin % 28.7’si “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 33.7’si “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 54.5’i “katıldığını” belirtirken % 4.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 27.9’u “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 26.3’ü “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =2.8; SS=1.6) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.1; SS=1.5) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =3.9; SS=0.9) görüşlerinin ise “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Kısakürek (1985) yapmış olduğu araştırma sonucunda öğrencilerin dersten hoşlanmasının ve derse karşı güdülenmesinin başarılarını arttıracak sonucuna ulaşmıştır. Bangir (1997) araştırmasında ise öğretmenlerin öğrencilerin derse

katılımının sağlama, araç gereç kullanma davranışlarını pek gösteremediklerini bunun sonucunda sınıf içi iletişimde sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşmıştır.

Alacapınar (1994) yaptığı araştırmasında öğrencinin dikkatini konuya çekme gibi davranışları özel okul öğretmenlerinin devlet okulu öğretmenlerine göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular araştırmada elde edilen bulguyla farklılık göstermektedir. Öğretmenin dersi öğrencilerin ilgisini çekecek hale getirmemesi öğrenci katılımını azaltabilir. Sürekli izleyici durumdaki bir öğrenci sıkılabilir ve ders dışı etkinliklere yönelebilirler. Ayrıca sınıf ortamını olumsuz yönde etkileyebilir. Katılımcılar ise öğretmenin işlediği konunun öğrencilerin ilgisini çekmemesinin, öğrencinin sırada kalemiyle oynaması gibi ders dışı etkinlikler göstermesinin nedeni olarak görülmesinde kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların, öğretmenin işlediği konu öğrencilerin ilgisini çekmemesinin öğrencilerin derse olan ilgisini tam olarak etkilemediğini düşünmeleri araştırma açısından düşündürücüdür. Oysaki öğretmen tarafından işlenen konunun öğrencilerin ilgisini çekmesi öğrencilerin tüm dikkatlerinin derse odaklanmasını sağlayabilir. Bu durumdaki bir öğrencinin istenmeyen davranışlar gösterme eğiliminin az olacağı beklenmektedir.

Tablo 34: Öğretmenlerin Öğrencilerin Derse Katılımını Sağlayamaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	73	12.1	81	13.4	97	16.1	166	27.5	186	30.8	603	3.5	1.3
Öğretmen	8	4.0	27	13.5	30	15.0	82	41.0	53	26.5	200	3.7	1.1
Toplam	81	10.1	108	13.4	127	15.8	248	30.9	239	29.8	803	3.6	1.3

Tablo 34’te görüldüğü gibi, “öğretmen derste öğrencilere söz hakkı vermezse öğrenciler öfkelenir” ifadesine öğrencilerin % 30.8’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 12.1’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 41.0’ı “katıldığını” belirtirken % 4.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 30.9’u “katıldıklarını” belirtirken % 10.1’i “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.5$; $SS=1.3$), öğretmen ($\bar{X} =3.7$; $SS=1.1$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.6$; $SS=1.3$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin öğrencilerin derse katılımını sağlayamamasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde önemli bir etken olduğu görülmektedir.

Nas (1989)’ın aktardığına göre Özçelik (1974), araştırmasında öğrenci katılımının başarıyı yüksek derecede etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Sönmez (1992) çalışmasında öğrenci katılımının eğitim biliminin ilkelerine göre öğretmenler tarafından hazırlanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular araştırmada elde edilen bulguyla benzerlik göstermektedir. Öğretmenin her öğrenciye söz hakkı vermemesi sınıfta olumsuz bir hava oluşmasına, öğrencilerle iyi iletişim kurulamamasına ve öğrencilerin derse etkin olarak katılamamasına neden olabilir. Bu nedenle katılımcıların öğretmenin derste öğrencilere söz hakkı vermemesinin öğrencilerin öfkelenmesinde etkili olduğunu düşünmeleri önemli görülmektedir. Öğretmenin derste öğrencilere eşit şekilde söz hakkı vermesiyle öğrenciler arasında hoşgörü ortamı oluşabilir. Öğrencilerin birbirlerine ve öğretmene karşı olumsuz tavır almaları engellenebilir. Böyle bir ortama sahip sınıflarda öğrencilerin derse katılımının artması beklenebilir.

Tablo 35: Öğretmenin Anlaşılmayan Konuları Tekrar Etmemesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	127	21.1	94	15.6	96	15.9	128	21.2	158	26.2	603	3.1	1.4
Öğretmen	7	3.5	23	11.5	31	15.5	96	48.0	43	21.5	200	3.7	1.0
Toplam	134	16.7	117	14.6	127	15.8	224	27.9	201	25.0	803	3.3	1.4

Tablo 35’te, “öğretmen anlaşılmayan konuları tekrar etmediği zaman öğrenciler öğretmenlerine soru sormak istemezler” ifadesine öğrencilerin % 26.2’si “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 21.1’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 48.0’ı “katıldığını” belirtirken % 3.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 27.9’u “katıldıklarını” belirtirken % 16.7’si “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.1; SS=1.4) ve katılımcılarının ($\bar{X}$ =3.3; SS=1.4) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =3.7; SS=1.0) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Bayındır (2001) araştırmasında, öğrenciler tarafından anlaşılmayan konuların tekrar edilmesinin, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında etkili bir öğretmen davranışı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bu bulgu araştırmada bulgusuyla çelişmektedir. Öğretmeninin anlaşılmayan konuları tekrar etmeyeceğini düşünen bir öğrenci öğretmenine soru sormak istemeyebilir. Bu durum öğrenmenin kalıcılığını olumsuz yönde etkileyebilir. Katılımcıların öğretmenin anlaşılmayan konuları tekrar etmemesinin, öğrencilerin öğretmenlerine soru sormak istemelerine olan etkisinde kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların, öğretmenin anlaşılmayan konuları tekrar etmemesinin öğrencilerin öğretmenlerine soru sormak istememelerin

tam bir nedeni olarak görmemeleri araştırma açısından dikkat çekici bir sonuçtur. Öğretmenin öğrenciler tarafından anlaşılmayan konuları tekrar etmesi, öğrencilerin anlamadıkları konuları öğretmenine rahatça sormalarına neden olabilir. Öğrencilerin bu şekilde davranış göstermesiyle öğrenme etkinliklerinde yaşanan kopuklukların ortadan kalkması beklenmektedir. Ayrıca öğrenmenin öğrenciler açısından kolaylaşacağı ve daha kalıcı olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 36: Öğretmenin Ders Sonunda Konuyu Özetleyip Sorular Sormaması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	155	25.7	90	14.9	90	14.9	96	15.9	172	28.5	603	3.0	1.5
Öğretmen	5	2.5	33	16.5	17	8.5	100	50.0	45	22.5	200	3.7	1.0
Toplam	160	19.9	123	15.3	107	13.3	196	24.4	217	27.0	803	3.2	1.4

Tablo 36’da görüldüğü gibi, “öğretmen dersin sonunda konuyu özetleyip sorular sormazsa öğrenciler ders sırasında uyuklar” ifadesine öğrencilerin % 28.5’i “kesinlikle katılmadığını” belirtirken % 25.7’si “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 50.0’ı “katıldığını” belirtirken % 2.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 27.0’ı “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 19.9’u “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.0; SS=1.5) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.2; SS=1.4) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X}$ =3.7; SS=1.0) görüşlerinin ise “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Nas (1989) araştırmasında dersin konusunu özetleme davranışının öğretmenler tarafından en az gösterilen davranışlar arasında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Fidan (2001) benzer araştırmasında, öğretmenlerin dersin “sonuç” basamaklarında yetersiz oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ders sonunda konunun özetlenerek kendisine soru sorulmayacağı düşünen bir öğrencinin ilgisi azalabilir ve sınıf içerisinde ders dışı etkinliklere yönelebilir. Katılımcılar, öğretmenin dersin sonunda konuyu özetleyip sorular sormamasının öğrencilerin ders sırasında uyuklamasında etkisi olduğunun düşünülmesinde kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların kararsız olmaları, öğretmenin dersin sonunda konuyu özetleyip sorular sormamasının öğrencilerin ders sırasında uyuklama gibi ders dışı faaliyetlerde bulunmasının tam bir nedeni olarak görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak öğretmenin dersin sonunda konuyu özetleyip sorular sorma davranışını sergilemesiyle öğrenciler derse karşı ilgisi artabilir. Öğretmenin dersin sonunda kendisine soru soracağını ve bu soruya nasıl bir cevap vereceğini düşünen bir öğrenci tüm ilgisini konu üzerinde toplayarak sınıf içerisinde daha aktif bir davranış sergileyebilir. Ayrıca anlaşılmayan konuların öğretmene sorulmasıyla eksik kalmış konuların öğrenilmesi sağlanabilir.

Tablo 37: Öğretmenin Konu İle İlgisiz Sorulara Sert Tepkiler Göstermesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	72	11.9	79	13.1	92	15.3	156	25.9	204	33.8	603	3.6	1.3
Öğretmen	5	2.5	12	6.0	12	6.0	83	41.5	88	44.0	200	4.2	0.9
Toplam	77	9.6	91	11.3	104	13.0	239	29.8	292	36.4	803	3.7	1.3

Tablo 37’de, “sorulan sorulara yanlış cevap verildiğinde öğretmen kızarsa öğrenciler bir daha cevap vermek istemezler” ifadesine öğrencilerin % 33.8’i

“kesinlikle katıldığını” belirtirken % 11.9’u “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 44.0’ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 2.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 36.4’ü “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 9.6’sı “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.6$; $SS=1.3$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.7$; $SS=1.3$) görüşlerinin “katılıyorum”, öğretmen ($\bar{X} =4.2$; $SS=0.9$) görüşlerinin ise “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin konu ile ilgisiz sorulara sert tepkiler vermesinin öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinin bir nedeni olarak görülmektedir.

Kısakürek (1985) araştırmasında öğrencilerin sorduğu soruları öğretmenlerin anlayışla karşılamaının öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırmada elde edilen bulguyu desteklemektedir. Öğretmenin sorulan sorulara yanlış cevap veren öğrencilere kızması sonucu öğrenciler öğretmenlerinden çekinerek sorulara cevap vermek istemeyebilirler. Bu durum öğrencilerin derse katılmalarını ve düşüncelerini ifade etmelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle katılımcıların öğretmenin sorulara yanlış cevap veren öğrencilere kızmasından dolayı öğrencilerin bir daha cevap vermek istemeyeceklerini düşünmeleri önemli görülmektedir. Öğretmenin sorulan sorulara yanlış cevap veren öğrencilere hoşgörüyle davranması öğrenciler arasında kaygı ve korkunun ortadan kalkmasına neden olabilir. Böylece öğrencilerin sınıf içerisinde düşüncelerini rahatça ifade etmeleri sağlanabilir. Yapacağı yanlışın öğretmen tarafından anlayışla karşılanacağını düşünen öğrencilerin soruları cevaplama da daha isteki olacağı beklenmektedir.

Tablo 38: Öğretmenin Anlaşılmayan Konuları Örneklerle Anlaşılır Hale Getirmemesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	117	19.4	108	17.9	96	15.9	124	20.6	158	26.2	603	3.1	1.4
Öğretmen	2	1.0	18	9.0	19	9.5	102	51.0	59	29.5	200	3.9	0.9
Toplam	119	14.8	126	15.7	115	14.3	226	28.1	217	27.0	803	3.3	1.4

Tablo 38’de, “öğretmen anlaşılmayan konuları örneklerle açıklamazsa öğrenciler derste birbirleriyle fısıldaşarak konuşur” ifadesine öğrencilerin % 26.2’si “kesinlikle katıldıklarını” % 19.4’ü ise “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 51.0’ı “katıldıklarını” belirtirken % 1.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 28.1’i “katıldıklarını” belirtirken % 14.8’i “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.1$; $SS=1.4$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.3$; $SS=1.4$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =3.9$; $SS=0.9$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Bayındır (2001) araştırmasında öğretmenlerin istenmeyen davranışların oluşmaması için anlaşılmayan konuları örneklerle açıklamasını, konuların anlaşılmama nedenlerinin belirlenmesini, anlaşılmayan konuları açıklayarak daha farklı yöntem etkinliklerle tekrar işlenmesi ve anlaşılmayan konuların her koşulda tekrarlanabileceği hissini öğrenciye vermesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Fidan (2001) araştırmasında, anlaşılmayan konuların örneklerle açıklama davranışının öğretmenler tarafından en üst düzeyde gerçekleştirilen öğretmen davranışlarından biri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bu bulgularla araştırma bulgusu arasında

farklılık görülmektedir. Öğrenci tarafından anlaşılmayan konular öğretmen tarafından örneklerle açıklanmazsa, öğrenciler konuyu anlamakta zorluk çekebilirler. Bu durum öğrencilerin belirlenen hedef davranışları kazanmasında sorun yaratabilir. Katılımcılar ise öğretmenin anlaşılmayan konuları örneklerle açıklamamasının öğrencilerin derste birbirleriyle konuşması gibi ders dışı faaliyetlere yönelmesinde kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların kararsız olmaları, öğretmenin anlaşılmayan konuları örneklerle açıklamamasının öğrencilerin derste birbirleriyle fısıldaşarak konuşması gibi istenmeyen davranışları tam olarak etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenin öğrenciler tarafından anlaşılmayan konuları örneklerle açıklaması, eksik kalan veya anlaşılmayan konuların tamamlanması açısından öğrencilere yeni bir fırsatın verilmesi anlamına gelebilir. Öğrencilerin böylece anlaşılmayan konulardaki sorunları gidermek için tüm ilgilerini derse vermeleri beklenmektedir. Tüm ilgisini derse veren öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesi engellenebilir.

Tablo 39: Öğretmenin Sorulan Sorulara Her Zaman Tatmin Edici Cevaplar Vermemesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	204	33.8	82	13.6	67	11.1	100	16.6	150	24.9	603	2.8	1.6
Öğretmen	16	8.0	46	23.0	32	16.0	70	35.0	36	18.0	200	3.3	1.2
Toplam	220	27.4	128	15.9	99	12.3	170	21.2	186	23.2	803	2.9	1.5

Tablo 39’da, “öğrenciler öğretmenin verdiği cevaplara inanmazsa sınıfta izin almadan dolaşırlar” ifadesine öğrencilerin % 24.9’u “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 33.8’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 35.0’ı “katıldığını” belirtirken % 8.0’ı “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu

yargıya tüm katılımcıların % 23.2'si “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 27.4'ü “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 2.8$; $SS=1.6$), öğretmen ($\bar{X} = 3.3$; $SS=1.2$) ve katılımcıların ($\bar{X} = 2.9$; $SS=1.5$) görüşlerinin “kararsızım” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Senemoğlu (1984) ve Nas (1989)'ın araştırmasında da en üst düzeyde gösterilen öğretmen davranışının “işlenen konuya egemen olma, doğru bilgi verme, konuyu iyi biliyor olma” olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular ile araştırma bulgusu çelişmektedir. Öğretmenin öğrencilerin sorduğu sorulara tatmin edici cevaplar vermemesi, öğretmenlerin inandırıcılığını ve güvenilirliğini zedeleyebilir. Öğrenci öğretmenine karşı güven duymamaya başlayabilir. Bu nedenle öğrenciler belirlenen kurallara uymama gibi davranışlar sergileyebilirler. Ancak katılımcılar öğretmenin sorulan sorulara tatmin edici cevaplar vermemesinin öğrencilerin kural dışı davranışlar göstermesine olan etkisinde kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu şekilde düşünmeleri, öğrencilerin öğretmenin verdiği cevaplara inanmaması sonucunda sınıfta izin almadan dolaşma gibi istenmeyen davranışların oluşmasını tam olarak etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin öğretmenin verdiği cevaplara inanmasıyla öğretmen ve öğrenci arasında güven duygusu oluşabilir. Karşılıklı güven duygusu artmasıyla öğretmenin sınıf içerisinde inandırıcılığı artabilir. Bu nedenle öğrencilerin kurallara uyma davranışında sorunların yaşanmaması beklenmektedir.

Tablo 40: Öğretmenin Sorduğu Sorulara Her Öğrenciden Cevap Beklememesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	99	16.4	87	14.4	139	23.1	140	23.2	138	22.9	603	3.2	1.3
Öğretmen	9	4.5	34	17.0	18	9.0	106	53.0	33	16.5	200	3.6	1.0
Toplam	108	13.4	121	15.1	157	19.6	246	30.6	171	21.3	803	3.3	1.3

Tablo 40'ta, “öğretmen soru sorduğunda herkese cevap hakkı vermezse öğrenciler birbirleriyle tartışır” ifadesine öğrencilerin % 23.2'si “katıldığını” belirtirken % 23.1'i “kararsız” olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 53.0'ı “katıldığını” belirtirken % 4.5'i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 30.6'sı “katıldıklarını” belirtirken % 15.1'i “katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.2$; $SS=1.3$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.3$; $SS=1.3$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =3.6$; $SS=1.0$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Fidan (2001) araştırmasında soruları tüm sınıfa sorma ve değişik öğrencilere söz hakkı verme davranışını öğretmenler tarafından üst düzeyde gerçekleştirildiği sonucuna ulaşmıştır. Bangir (1997)'in araştırmasında ise öğretmenlerinin öğrenci görüşlerini almada (% 83) hiç adil davranmadığı sonucuna ulaşması Fidan'ın araştırma sonuçları ile ters düşmektedir. Öğretmen tarafından sorulan soruda tüm öğrencilere cevap hakkı tanınmazsa öğrenciler öğretmenlerine karşı tepki gösterebilirler. Daha sonra sorulan sorulara cevap vermeyerek derse katılmayabilirler. Hatta sürekli aynı

kişilerin cevap vermesinden etkilenecek arkadaşlarıyla tartışabilirler. Katılımcılar ise öğretmen tarafından sorulan sorulara tüm öğrencilerin cevaplama için gereken hassasiyetin gösterilmemesinin, öğrencilerin sınıf içerisinde birbirleriyle tartışmasında etkili olduğu konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların kararsız olmaları, öğretmenin soru sorduğunda herkese cevap hakkı vermemesinin sınıf içerisinde öğrencilerin birbirleriyle tartışması gibi istenmeyen bir durumun oluşmasında tam olarak etkisinin olmadığını düşündükleri anlamına gelebilir. Öğretmenin soru sorulara herkese cevap hakkı vermesiyle tüm öğrencilerin sınıf içerisinde düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağlanabilir. Böyle bir durumda öğrenciler arasında sorunların yaşanmaması beklenmektedir. Kendisine de düşüncesini ifade etmede fırsat verileceğini düşünen öğrenciler, arkadaşlarının düşüncelerini de saygıyla dinleyebilir. Böylece öğrenciler başkasının düşüncelerine saygı gösterme davranışını kazanabilirler.

Tablo 41: Öğretmenlerin Öğrencileri Çalışmaları İçin Cesaretlendirmemesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	60	10.0	55	9.1	116	19.2	155	25.7	217	36.0	603	3.6	1.3
Öğretmen	4	2.0	11	5.5	11	5.5	105	52.5	69	34.5	200	4.1	0.8
Toplam	64	8.0	66	8.2	127	15.8	260	32.4	286	35.6	803	3.7	1.2

Tablo 41’de, “öğretmen öğrencileri başarılı olacağına inandırmazsa öğrenciler kendine olan güvenlerini kaybeder” ifadesine öğrencilerin % 36.0’ı “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 19.2’si “kararsız” olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 52.5’i “katıldığını” belirtirken % 2.0’ı “kesinlikle

katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 35.6’sı “kesinlikle katıldıklarını” belirtirken % 8.0’ı “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.3), öğretmen ($\bar{X}$ =4.1; SS=0.8) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.7; SS=1.2) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencileri çalışmaları için cesaretlendirmemesinin, öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinin bir nedeni olarak görülmektedirler.

Witty ve De Baryshe (1994) yapmış olduğu araştırmasında; öğrenciler düşük başarı gösterdiklerinde öğretmenlerinin daha az yüreklendirdiklerini, öğretmenlerinin daha çok övgü davranışında bulunduklarında, olumsuz davranışlarının daha az durumlarda kendilerinin daha yüksek başarı elde ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu ile araştırmada elde edilen bulgu birbirini desteklemektedir. Öğretmenin öğrencileri çalışmaları için cesaretlendirmemesi sonucu öğrenciler karşılaştıkları problemler karşısında başaramayacakları düşüncesine kapılabilirler. Bu durum öğrencilerin özgüvenlerini kaybetmesine neden olabilir. Bu açıdan katılımcıların öğretmenin öğrencileri çalışmaları için cesaretlendirmemesinin öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin azalmasında etkili olduğunu düşünmeleri araştırma açısından önemli bulunmuştur. Öğretmenin öğrencileri başarılı olacağına inandırmasıyla öğrenciler kendine olan güvenlerini kazanabilirler. Kendine güveni olan öğrencilerin derslerinde daha başarılı olacağı beklenmektedir.

Tablo 42: Öğretmenin Öğrencileri Mutlu Edici Sözler Söylememesi

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	92	15.3	95	15.8	123	20.4	121	20.1	172	28.5	603	3.3	1.4
Öğretmen	5	2.5	12	6.0	24	12.0	108	54.0	51	25.5	200	3.9	0.9
Toplam	97	12.1	107	13.3	147	18.3	229	28.5	223	27.8	803	3.5	1.3

Tablo 42’de, “öğretmen öğrencileri mutlu edici sözler söylemezse öğrenciler öğretmenlerine karşı soğuk davranır” ifadesine öğrencilerin % 28.5’i “kesinlikle katıldığını” belirtirken % 15.8’i “katılmadığını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 54.0’ı “katıldığını” belirtirken % 2.5’i “kesinlikle katılmadığını” ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 28.5’i “katıldıklarını” belirtirken % 12.1’i “kesinlikle katılmadıklarını” ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X} = 3.3$; $SS=1.4$) görüşlerinin “kararsızım”, öğretmen ($\bar{X} =3.9$; $SS=0.9$) ve katılımcıların ($\bar{X} =3.5$; $SS=1.3$) görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Neill (1991)’in belirttiğine göre, Brophy (1981) araştırmasında öğretmenlerin gülümseme, teşekkür etme gibi davranışlarının öğrenci için en önemli ödül olduğu, ödüllendirmenin olumlu sınıf içi iletişimin odak noktalarından biri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguyla araştırmada elde edilen bulgu birbirini desteklemektedir. Öğretmenin istenilen şekilde davranan öğrencileri ihmal etmesinden ve onların olumlu davranışlarını pekiştirmemesinden dolayı öğrenciler istenilen davranışları göstermekte gereken hassasiyeti göstermeyebilirler. Bu durum öğretmenlerine karşı soğuk davranma gibi iletişim sorunlarının yaşanmasına neden olabilir. Katılımcıların da, öğretmenin öğrencileri mutlu edici sözler söylememesinin öğrencilerin öğretmenlerine

karşı soğuk davranmasında etkili olacağını düşünmeleri önemli görülmektedir. Öğretmenin öğrencileri mutlu edici güzel sözleri söylemesi, öğrencilerin olumlu düşünceler geliştirmesine ve kendilerini mutlu hissetmelerine neden olabilir. Kendisini mutlu hisseden öğrencilerin arkadaşlarına karşı daha hoşgörülü olması beklenmektedir. Birbirlerine karşı hoşgörülü öğrenciler arasında yaşanacak sorunların daha az olması beklenen bir durumdur.

Tablo 43: Öğretmenin Herkese Aynı Övgülerde Bulunması

Seçenekler Görev	Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%			
Öğrenci	138	22.9	54	9.0	134	22.2	120	19.9	603	3.1	1.4
Öğretmen	9	4.5	36	18.0	23	11.5	88	44.0	200	3.6	1.1
Toplam	147	18.3	90	11.2	157	19.6	208	25.9	803	3.2	1.4

Tablo 43'te, "öğretmen her öğrenciyi aynı şekilde överse öğrenciler öğretmenlerinin yalan söylediğini düşünürler" ifadesine öğrencilerin % 26.0'ı "kesinlikle katıldığını" belirtirken % 22.9'u "kesinlikle katılmadığını" ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise % 44.0'ı "katıldığını" belirtirken % 4.5'i "kesinlikle katılmadığını" ifade etmişlerdir. Bu yargıya tüm katılımcıların % 25.9'u "katıldıklarını" belirtirken % 18.3'ü "kesinlikle katılmadıklarını" ifade etmişlerdir.

Soruya ilişkin öğretmen ve öğrencilerin vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamasına bakıldığında ise, öğrenci ($\bar{X}$ =3.1; SS=1.4) ve katılımcıların ($\bar{X}$ =3.2; SS=1.4) görüşlerinin "kararsızım", öğretmen ($\bar{X}$ =3.6; SS=1.1) görüşlerinin ise "katılıyorum" seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Bangir (1997) araştırmasında öğrencileri övücü ifadeler kullanma, sınıfa örnek gösterme davranışının öğretmenler tarafından hiç gösterilmediği sonucuna ulaşmıştır. Sayın (2001) ise yapmış olduğu araştırmasında öğretmenlerin öğrenci davranışlarını ödüllendirmemesinin istenmeyen davranışlara neden olabileceği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular ile araştırma bulgusu arasında farklılık görülmektedir. Öğretmenin her öğrenciyi aynı şekilde övmesinden dolayı öğrenciler öğretmenlerinin yapmacık davrandığını veya yalan söylediğini düşünebilirler. Bu nedenle pekiştireçler bir süre sonra öğrenci için anlamını kaybedebilir. Fakat katılımcıların öğretmenin her öğrenciye aynı şekilde övmesinin, öğrencilerde öğretmenin yalan söylediği düşüncesinin oluşmasındaki etkisinde kararsız olduklarını ifade etmeleri araştırma açısından düşündürücü bulunmuştur. Katılımcıların kararsız olmaları, öğretmenin her öğrenciyi aynı şekilde övmesinin öğrencilerde öğretmenin yalan söylediğini düşünmesinde tam olarak etki etmediği şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenin her öğrenciyi bireysel farklılıklarına ve beklentilerine göre övmesiyle, pekiştireçler öğrenciler için daha anlamlı hale gelebilir. Pekiştireçlerin etkili bir şekilde kullanılmasıyla öğrenci başarısının artması beklenebilir.

4.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde belirlenmiş olan ikinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda açıklanmıştır.

Bu amaçla, öğretmen ve öğrencilerin konu ile ilgili görüşleri arasında farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 44:Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine ilişkin t-testi

Görev	N	$\bar{X}$	SS	SD	t	P
Öğrenci	603	3.26	0.7	801	11.9	.000
Öğretmen	200	3.96	0,6	801		

Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak öğrencilerin görüşleri ($\bar{X} = 3.26$) ile öğretmen görüşleri ($\bar{X} = 3.96$) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=11.9$, $p<0.05$). Başka bir ifadeyle öğretmenlerin anket maddelerine katılma düzeylerinin öğrenci görüşlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç öğretmenlerin akademik bilgiye sahip olmasının öğretmen ve öğrenci görüşlerinin arasında farklılığın oluşmasında etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet bağımsız değişkenine göre farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiş olan üçüncü alt probleme ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda açıklanmıştır.

Bu amaçla, katılımcıların konu ile ilgili görüşleri arasında cinsiyet bağımsız değişkenine ilişkin farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 45: Tüm Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-testi

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	SD	t	P
Bayan	417	3.44	0.8	801	0.343	.732
Bay	386	3.42	0.7	799		

İstenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarına ilişkin cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak bayan görüşleri ($\bar{X} = 3.44$) ile bay görüşleri ($\bar{X} = 3.42$) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=0.343$, $p<0.05$). Sonuç olarak öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet değişkeninin önemli bir farka neden olmadığı sonuca ulaşılmıştır.

4.5. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında (mesleki kıdem, eğitim durumu, yaş) bağımsız değişkenlerine göre bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiş olan dördüncü alt probleme ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda açıklanmıştır. Mesleki kıdem, eğitim durumu, yaş değişkenleri içinse tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 46:Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Ait Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	Sd.	Ortalama Kareler	F	P
Gruplar arası	889.485	3	296.495	0.595	0.619
Grup içi	97696.095	196	498.449		
Toplam	98585.580	199			

Sınıf öğretmenlerinin, mesleki kıdemlerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analiz sonucunda elde edilen F değeri tablo 46’da verilmiştir. Yapılan varyans analizi sonucu F değeri 0.595 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.5 düzeyinde anlamlı değildir.

Bu sonuca dayalı olarak, sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarına ilişkin görüşlerine ait mesleki kıdemleri arasında bir farklılık göstermediği, farklı mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasını etkileyen öğretmen davranışlarında bulunabileceği söylenebilir.

Tablo 47:Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Ait Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	Sd.	Ortalama Kareler	F	Anlamlılık Düzeyi P
Gruplar arası	1305.2890	5	261.058	0.521	0.761
Grup içi	97280.290	194	501.445		
Toplam	98585.58	199			

Sınıf öğretmenlerinin, eğitim durumlarına ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analiz sonucunda elde edilen F değeri tablo 47’de verilmiştir. Yapılan varyans analizi sonucu F değeri 0.521 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.5 düzeyinde anlamlı değildir.

Tablo 48: Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Değişkenine Ait Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	Sd.	Ortalama Kareler	F	Anlamlılık Düzeyi P
Gruplar arası	1633.386	3	544.462	1.101	0.350
Grup içi	96952.194	196	494.654		
Toplam	98585.580	199			

Sınıf öğretmenlerinin, yaş değişkenine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analiz sonucunda elde edilen F değeri tablo 48’de verilmiştir. Yapılan varyans analizi sonucu F değeri 1.101 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.5 düzeyinde anlamlı değildir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmaların bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada; ilköğretim okullarındaki 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri incelenmiştir. Uygulanan anket neticesinde elde edilen verilerin istatistiki analizleri yapılarak aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

Birinci alt problemde öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak öğretmen ve öğrenci görüşleri incelenmiştir. Öğretmen ve öğrenci görüşlerinden elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

Öğretmenler ankette yer alan sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin;

- Öğrencisiyle alay etmesinin,
- Öğrencilerini birbiriyle kıyaslamasının,
- Sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranmasının,
- Öğrencileri arasında ayırım yapmasının,
- Öğrencilerine karşı kaba davranmasının,
- Öğrencilerinin bireysel farklılıklarını göz ardı etmesinin,

- Disiplini bozan davranışları genellikle ceza ile kontrol etmesinin,
- İletişim becerilerinin eksik ya da yetersiz olmasının,
- Derse yeterince hazırlanmamasının,
- Yeniliklere açık olmamasının,
- Öğrencilerine ilgi göstermemesinin,
- Kurallar ve sınırlar koymamasının,
- Enerjik ve canlı olmamasının,
- Öğrencilerini yeterli şekilde tanımamasının,
- Öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmamasının,
- Öz güveninin olmamasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğunu düşünmektedirler.

Öğrenciler ise ankette yer alan sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin;

- Öğrencileri birbiri ile kıyaslaması,
- Disiplini bozan davranışları ceza ile kontrol etmeye çalışması,
- Derse yeterince hazırlanmaması,
- Yeniliklere açık olmaması,
- Öğrencilerine ilgi göstermemesi,
- Kurallar ve sınırlar koymaması,
- Öğrencileri yeterli şekilde tanımaması,
- Öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmaması,
- Öz güvenlerinin olmaması gibi olumsuz davranışlarının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olup olmaması konusunda “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenler, öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin;

- Ders ve sınıf amaçlarını öğrencilere anlatmada başarısız olmasının,
- Dersin konusuna tam olara hakim olamamasının,
- Disiplini sağlamadan derse başlaması ve disiplinsiz bir ortamda dersi sürdürmeye çalışmasının,
- Ders için geçirilecek zamanı iyi kullanmamasının,
- Dersini hep aynı yöntemi kullanarak işlemesinin,
- Anlaşılmayan ödevler vermesinin,
- Sınıfın fiziksel düzenini öğretim için uygun hale getirmemesinin,
- Öğrencilerine istenilen davranışlar için model olmamasının,
- Verilen ev ödevlerini kontrol etmemesinin,
- Öğretmen becerilerinin eksik olmasının,
- Dersi öğrencilerin ilgisini çekecek hale getirmemesinin,
- Derse katılımı sağlayamamasının,
- Anlaşılmayan konuları tekrar etmemesinin,
- Ders sonunda konuyu özetleyip sorular sormamasının,
- Konu ile ilgisiz sorulara sert tepkiler vermesinin,
- Anlaşılmayan konuları örneklerle anlaşılır hale getirmemesinin,
- Sorduğu sorulara her öğrenciden cevaplar beklememesinin,
- Öğrencileri çalışmalarını için cesaretlendirmemesinin,
- Öğrencileri mutlu edici sözler söylememesinin,
- Herkese aynı övgülerde bulunmasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğunu düşünmektedirler.

Öğretmenler ayrıca, öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından,

öğretmenin sorulan sorulara her zaman tatmin edici cevaplar vermemesinin öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinin nedeni olarak görülmesinde “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler ise öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin;

- Ders ve sınıf amaçlarını öğrencilere anlatmada başarısız olmasının,
- Disiplini sağlamadan derse başlaması ve disiplinsiz bir ortamda dersi sürdürmeye çalışmasının,
- Anlaşılmayan ödevler vermesinin,
- Derse katılımı sağlayamamasının,
- Konu ile ilgisiz sorulara sert tepkiler vermesinin,
- Öğrencileri çalışmaları için cesaretlendirmemesinin öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğunu düşünmektedirler.

Öğrenciler ayrıca öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin,

- Dersi konusuna hakim olmaması,
- Ders için geçirilecek zamanı iyi kullanmaması,
- Dersi hep aynı yöntemi kullanarak işlemesi,
- Sınıfın fiziksel düzenini öğretim için uygun hale getirmemesi,
- Öğrencilere istenilen davranışlar için model olmaması,
- Ev ödevlerini kontrol etmemesi, dersi zevkli bir şekilde işlememesi,
- Dersi öğrencilerin ilgisini çekecek hale getirmemesi,
- Anlaşılmayan konuları tekrar etmemesi,
- Dersin sonunda konuyu özetleyip sorular sormaması,

- Anlaşılmayan konuları örneklerle anlaşılır hale getirmemesi,
- Sorduğu soruya her öğrenciden cevap beklememesi,
- Öğrencileri mutlu edici sözler söylememesi,
- Herkese aynı övgülerde bulunması gibi olumsuz davranışlarının

öğrencilerde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olup olmaması konusunda “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir.

İkinci alt problemde öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı incelenmiştir.

Katılımcı görüşlerinde elde edilen verilere dayanarak öğretmenlerin anket maddelerine katılma düzeylerinin öğrenci görüşlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü alt problemde öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin katılımcıların görüşleri arasında “cinsiyet” bağımsız değişkenine göre bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

Katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet bağımsız değişkenine ilişkin anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Dördüncü alt problemde öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında bağımsız değişkenlere göre (mesleki kıdem, eğitim durumu,yaş) bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

Öğretmen görüşleri arasında bağımsız değişkenlere (mesleki kıdem, eğitim durumu,yaş) ilişkin anlamlı bir fark bulunamamıştır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde İlköğretim okullarındaki 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içinde istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarının önlenmesi açısından aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler:

1. Sınıf öğretmenlerinin öğrencileri arasında ayırım yapması öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkili olmaktadır. Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine eşit şekilde davranması ve her öğrenciye aynı mesafede olması gerekmektedir.

2. Öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve beklentilerini dikkate alarak farklı öğretim yöntemlerini kullanması gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin yeni mesleki gelişmelerden haberdar olması ve kendini geliştirmesi gerekmektedir.

3. Öğretmenlerin sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranması, öğretmenler tarafından sınıf içerisinde istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olarak görülmektedir. Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin kuralların uygulanmasında tutarlı ve öğrenciler arasında ayırım yapmaması gerekmektedir.

4. Öğretmenler tarafından öğrencilerin birbiri ile kıyaslanması sınıf içerisinde istenmeyen davranışların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak her öğrenciyi ayrı ayrı değerlendirmelidir. Unutulmamalıdır ki öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve öğrenme düzeyleri farklıdır. Öğrencinin kendi gelişim düzeyi değerlendirilmeli ve diğer arkadaşları ile kıyaslanmamalıdır.

5. Katılımcılar , öğretmenlerin derslere hazırlanmadan gelmesinin sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarının oluşmasında etkisinin olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenlerin derslere ön hazırlık yapmadan gelmesi dersin

işlenmesinde boşlukların yaşanmasına ve öğrencilerin ilgi ve isteklerinin azalmasına, dikkatlerinin ders dışı faaliyetlere kaymasına neden olabilir. Bu nedenle öğretmenlerin derslere ön hazırlık yaparak, öğrencilerin dikkatini nasıl sağlayacağını, motivasyonu nasıl arttıracığını, hangi yöntem ve teknikleri kullanacağını, değerlendirmeyi nasıl sağlayacağını önceden belirlemesi gerekmektedir.

6. Sınıf içerisinde öğrenciyi rahatsız eden dış etkenler öğrencilerin ilgi ve isteklerinin azalmasına, dikkat kaybına yol açabilir. Bu nedenle öğretmenlerin derse başlamadan önce sınıf içerisinde uygun öğrenme ortamını sağlaması gerekmektedir.

7. Öğretmenlerin konu ile ilgisiz sorulara sert tepkiler vermesi öğrenci katılmasını olumsuz yönde etkileyebilir. Öğretmenin öğrencilerin sorularını anlayışla karşılaması ve her soruya öğrencileri tatmin edici cevaplar vermesi sınıf içerisinde öğrencilerin daha aktif olmasına ve bunun sonucunda öğrenci başarısının artmasına neden olabilir.

5.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler:

1. Bu araştırma Bolu İli merkez ilçedeki sınıf öğretmenleri ve I. Kademe 5. sınıf öğrencilerinin görüşlerine dayalı olduğu için, araştırma sonuçlarını tüm sınıf öğretmenlerine genellemek sakıncalı olabilir. Bu sakıncanın giderilmesi için farklı il ve ilçeleri kapsayan benzer araştırmalar yapılabilir. Ayrıca tüm ilköğretim öğrencilerinin görüşlerine yer verilebilir.

2. Sınıf öğretmenleri dışında branş öğretmenlerinin de İlköğretim I. kademe öğrencilerinin sınıf içinde istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olan öğretmen davranışları konusunda görüşlerini belirleyecek araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akdağ, Mustafa ve Hasan Güneş. “Öğretmen Rolünün Yaratıcı Bir Sınıf Ortamı Oluşturmasındaki Önemi” **Milli Eğitim Dergisi**, 2003, ss.159.
- Alacapınar, G. Füsün “Özel Okul ve Devlet Okulu Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlikleri”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1994.
- Alkan, Vesile ve Muharrem Ök ve Osman Göde “İlköğretimde Öğretmen-Öğrenci Etkileşimine Sınıf Yönetimi Kurallarının Etkisi”, **Milli Eğitim: Eğitim-Sanat –Kültür Dergisi**, sayı:3, 2000, ss.145.
- Ataman, Ayşegül. “Sınıf İçinde Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler”. **Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. 2000.
- Atıcı, Meral. “İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Yetkinlik Beklentisi Rolünün İngiltere ve Türkiye’de Seçilen Bir Araştırma Grubu Üzerinde İncelenmesi”. Yayınlanmış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü** , 1999.
- Aydın, Ayhan. **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Anı Yayıncılık, 1998.
- Bangır, Gülgün. “Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğretmen-Öğrenci Davranışları Görüşleri ve Öneriler”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1997.
- Başar, Hüseyin. **Sınıf Yönetimi**. Ankara: PEGEM Personel Eğitim Merkezi, 1994
- Başar, Hüseyin. **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Önder Matbaacılık Ltd. Şti, 1997.
- Başar, Hüseyin. **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem Yayınları, 1999.
- Başaran, İbrahim Ethem. **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Yargıcı Matbaası, 1996.

- Bayındır, Nida “Sınıf Yönetiminde Öğretmen Davranışlarının Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2001.
- Buluç, Bekir. “Ortaöğretim Kurumlarında Fiziksel Ceza Uygulamaları”, <http://www.gazi.edu.tr/-buluc/ortaogretim.html>, 2003.
- Burden, J. Paul. **Classroom Management Discipline**, New York: Longman. 1995.
- Büyükkaragöz, Savaş ve Şahin Kesici. “Eğitimde Öğretmenin Rolü ve Öğretmen Tutumlarının Öğrenci Davranışları Üzerine Etkisi”. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:137, 1998.
- Büyükkaragöz, Savaş ve Cuma Çivi. **Genel Öğretim Metodları**. Konya: Atlas Yayınları, 1997.
- Charles, Carol. M. **Building Classroom Discipline**, New York: Longman Publishers. 1996.
- Cipani, Ennio. **Classroom Management for all Teachers : 11 Effective Plans**, Merrill: Upper Saddle River, N.J. 1998.
- Çağlar, Doğan. **Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1974.
- Çalık, Temel. **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.
- Çoban, Ahmet. “21. Yüzyıla Girerken Öğretmen Eğitiminin Boyutları”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:137, 1988, ss. 84–88.
- Demirel, Özcan. **Genel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Usem Yayıncılık, 1998.
- Doyle, Walter. “**Classroom Organisation and Management**”, M.C, WITTRICK (Ed) Handbook of Research on Teaching, Research Association, New York: Macmillan. 1986.
- Edwards, Clifford H. **Classroom Discipline and Management**, Merrill: Second Edition, Upper Saddle River N.J. 1997.

- Enacar, Ayhan. “Konya Liselerinde Disiplin Nedenleri ve Çözüm Önerileri”, **Konya Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yayınları**, sayı:19, 1977.
- Erden, Münire ve Yasemin Akman. **Gelişim Öğrenme-Öğretme**. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 1998.
- Ergün, Mustafa ve Tayyip Duman, “Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları”, **Milli Eğitim Dergisi**, sayı: 137, 1998, ss. 40–59.
- Eripek, Süleyman. “Ankara İl Merkezinde Bulunan Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Uygulamaları ve Bu Uygulamaların Öğrencilerin Uyum Sorunları Yönünden Değerlendirilmesi”. Yayınlanmış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi**, 1980.
- Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkentepe Yayınları, 1972.
- Fındıkçı, İlhami. “Öğretmenlerin Disiplin Konusundaki Tutumları”, **Eğitimde Nitelik Geliştirme I. Sempozyumu Bildiri Metinleri**, Kültür Koleji Yayınları, sayı: 1, 1991, ss. 91–96.
- Fidan, Ayşegül. “Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranışları”.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.
- Froyen, Len A. ve Iverson, Arnette M. “**Schoolwide and Classroom Management**”, Third Edition. Upper Saddle River, N.J. :Merrill. 1997
- Gözütok, F. Dilek. “Okulda Dayak”,Araştırma, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara. 1993.
- Gözütok, F.Dilek. “Disiplin Sağlamada Öğretmen Davranışları” **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Ankara 1993.
- Gürkan, Tanju. ve Ertan, Gökçe. **Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim**. Ankara: Siyasal Kitabevi, 1999.

- Güven, Kaniye. “Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi’nde Okuyan Öğrencilerin ‘Gözlemlerinde’ ve ‘Beklentilerinde’ Olan Öğretmen Özelliklerinin Karşılaştırılması”. **I. Eğitim Bilimleri Kongresi-Bildiriler**, 28-30 Nisan 1994, Balcalı Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, sayı:3, 1994, ss.1022-1033.
- İlgar, Lütfü. **Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Beta Basım Yayım, 1996.
- Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Bilim Yayınları, 1998.
- Kerr, Mary M. ve C. Michael Nelson. **Strategies for Managing Behavior Problems in the Classroom**, Second Edition, New York: Macmillan Pub. Co. 1989, ss.174.
- Keskin, Mehmet Ali. “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları baş etme Yolları”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**,2002.
- Kısakürek, Mehmet A. **Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, No:144. A.Ü. Basımevi, Ankara. 1985.
- Lewis, Ramon ve Malcolm. N. Lovegrove. “The Teacher as Disciplinarian: How Do Students Feel?” **Australian Journal Education**, Vol. 31. No:2, 1987, ss.173-86.
- Nas, Recep. “Bursa İl Merkezindeki İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranışları Gösterme Düzeyleri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1989.
- Neill, Sean. **Classroom Nonverbal Communication**, London and New York: International Library of Psychology, Routledge. 1991.

- Öztürk, Necla “Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.
- Özyürek, Leyla. **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1983.
- Özyürek, Mehmet. **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Karatepe Yayınları. 2001.
- Pektaş, Suat “Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkilerinin Değerlendirilmesi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Fakültesi**, 1989.
- Pektaş, Suat. “Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkileri”, **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, XXII, 1:225-240, Ankara. 1989.
- Sadık, Fatma “İlköğretim I.Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar”.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.
- Safran, Stephen P. “Assessing Problem Behaviors By Videotape: A Multidisciplinary Approach”, **Ohio: International Journal of Disability, Development and Education**, 36 (1). 15-27. 1984.
- Sarıtaş, Mustafa. “Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama”, **Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. 2000.
- Sayın, Nükhet “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2001.
- Sönmez, Veysel. “İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlikleri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Dergisi**, Sayı:8, 1992, ss: 97-106.

- Şişman, Mehmet. **Öğretmenliğe Giriş**. Ankara: Pegem-a Yayıncılık, 1999.
- Tertemiz, Neşe. **Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.
- Tök, Ayşegül. “Sınıf Disiplinini Sağlamada Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Karşılaştırılması”, [http: // www.egitirim.inonu.edu.tr /Aysegul _disiplin. Html](http://www.egitirim.inonu.edu.tr/Aysegul_disiplin.Html), 2003.
- Turanlı, Adem Sultan. “Students’ expectations and perceptions of teachers’ classroom management behaviors”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 1995.
- Türnüklü, Abbas. “İlköğretimde Sınıf İçi Davranışlar ve Nedenleri”, **Yaşadıkça Eğitim**, Sayı 64, Sayfa:30–34. 1999.
- Umay, Aysun. “Matematik Problemleri Çözmede Bazı Kişilik Özelliklerinin Etkisi”, **Eğitim ve Bilim**, Ankara. 1993.
- Yavuzer, Haluk. **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993.
- Yavuzer, Haluk. **Çocuk Eğitimi El Kitabı**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1999.
- Yeşilmen, Necmettin. “Sınıf İçi Sözlü Öğretimin Etkileşim Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi**, 1983.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Erkan MURSAL

Sürekli Adresi : Kuyupınar Ovaboyu İlköğretim Okulu Göynük/BOLU

Doğum Yeri ve Yılı : Ceyhan 06/07/1977

Yabancı Dili : İngilizce

İlköğretim : Sakarya İlköğretim Okulu 1988, Yaltır Kardeşler Orta Okulu
1991 Ceyhan/ADANA

Ortaöğretim : Ceyhan Lisesi 1994 Ceyhan/ADANA

Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi 2001 BOLU

Çalışma Hayatı : Kurtsuyu İlköğretim Okulu DÜZCE
Kuyupınar Ovaboyu İlköğretim Okulu Göynük/BOLU

EKLER:

EK 1: Öğretmen Anket Formu

EK 2: Öğrenci Anket Formu

Ek :1. Öğretmen Anket Formu

KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde size ilişkin kişisel bilgiler sorulmaktadır. Lütfen aşağıdaki kişisel bilgilerden size uygun olan seçeneklerin yanındaki parantezlerin içine çarpı işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz

- ☐ Bayan ☐ Bay

2. Yaşınız

- ☐ 30 yaş ve altı ☐ 41–50 yaş
☐ 31–40 yaş ☐ 51 yaş ve üzeri

3. Mezun olduğunuz okul

- ☐ 1. Eğitim enstitüsü
☐ 2. Eğitim yüksekokulu
☐ 3. Eğitim fakültesi
☐ 4. Fen-Edebiyat fakültesi
☐ 5. Yüksek lisans
☐ 6. Doktora
☐ 7. Eğitim ön lisans

4. Mesleki kıdeminiz

- ☐ 1–5 yıl ☐ 11–20 yıl
☐ 6–10 yıl ☐ 21 yıl ve üzeri

ÖĞRETMEN ANKET FORMU						
AŞAĞIDAKİ ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI NE DERECE ÖĞRENCİLERDE İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ORTAYA ÇIKMASINA NEDEN OLMAKTADIR.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
SOSYAL BECERİ YETERSİZLİĞİNDEN KAYNAKLANAN VE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ NEDENİ OLABİLECEK ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI						
1	Öğretmen öğrencisiyle alay ederse öğrenci derse katılmak istemez.					
2	Öğrenciye sürekli olarak arkadaşından daha başarısız olduğu söylenirse öğrenci buna inanmaya başlar.					
3	Sınıf kurallarının uygulanmasında öğretmen bazı öğrencilere ayrıcalık yaparsa diğer öğrenciler kurallara uymak istemez.					
4	Öğretmen sadece çalışkan öğrenciler ile ilgilenirse diğer öğrenciler derse dinlemek istemez.					
5	Öğretmen öğrencisini kırarak şekilde davranırsa öğrencide arkadaşlarını kırar.					
6	Öğretmen derse öğrencilerin anlayamayacağı şekilde anlatsa öğrenciler başarısız olur.					
7	Yapılan her hatada öğrenciye ceza verilirse öğrenciler kurallara uymak istemez.					
8	Öğretmen öğrencisinin verdiği cevabı dinlemezse öğrenci derse katılmak istemez.					
9	Öğretmen derse hazırlanmadan gelirse öğrencilerde derse çalışmadan gelir.					
10	Öğretmen derslerde teknolojiyen (bilgisayar,tepegöz,slayt) yararlanmazsa öğrenciler derslerde sıkılır.					
11	Öğretmen öğrencisiyle ilgilenmezse öğrenci öğretmenin kendisini sevmediğini düşünür.					
12	Öğretmen konulan kurallara uymayanlara dikkat etmezse öğrenciler kurallara uymaz.					
13	Öğretmen enerjik ve canlı olmazsa öğrencilerin derse karşı isteği azalır.					
14	Öğretmen öğrencilerini iyi tanımazsa öğrenciler öğretmenlerine yakınlık kuramaz.					
15	Öğretmen verdiği sözleri yerine getirmezse öğrencilerde aynı şekilde davranmaya başlar.					
16	Öğretmenin çekingen olması öğrencilerin derse katılımını olumsuz yönde etkiler.					
ÖĞRETİMİLE İLGİLİ BECERİ YETERSİZLİĞİNDEN KAYNAKLANAN VE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ NEDENİ OLABİLECEK ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI						
17	Öğretmen işlenecek konunun yararlarını anlatmazsa öğrencilerin derse karşı ilgisi azalır.					
18	Öğretmen işlenen konuyu tam olarak bilmiyorsa öğrenciler sınıfta arkadaşları ile konuşur.					
19	Öğretmen sınıfta konuşan öğrencileri susturmadan derse başlarsa öğrenciler derse dikkatini veremez.					
20	Öğretmen sürekli olarak derslere geç gelirse öğrencilerde sınıfa geç gelmeye başlar.					
21	Öğretmen derse hep kendisi anlatırsa öğrenciler derse dinlemekten vazgeçer.					
22	Öğretmen öğrencilerin anlayamayacağı ödevler verirse öğrenciler ödevleri eksik yapmaya başlar.					
23	Öğrenci oturduğu sıradan tahtadaki yazıları görmekte zorluk çekerse sınıfta başka şeylerle uğraşır.					
24	Öğretmen yalan söylerse öğrencilerde yalan söylemeye başlar.					
25	Öğretmen ev ödevlerini kontrol etmezse öğrenciler ödev yapmamaya başlar.					
26	Öğretmen derse zevkli bir şekilde işlemezse öğrenciler devamsızlık yapmaya başlar.					
27	Anlatılan konu öğrencinin ilgisini çekmiyorsa öğrenciler sırada kalemle oynar.					
28	Öğretmen tüm öğrencilere söz hakkı vermeze öğrenciler öfkelenir.					
29	Öğretmen anlaşılamayan konuları tekrar etmezse öğrenciler soru sormak istemez.					

30	Öğretmen dersin sonunda konuyu özetleyip sorular sormazsa öğrenciler derste uyuklayabilir.					
31	Öğretmen yanlış cevap verenlere kızarsa öğrenciler bir daha cevap vermek istemez.					
32	Öğretmen anlaşılamayan konuları örneklerle açıklamazsa öğrenciler derste birbirleriyle konuşmaya başlar.					
33	Öğrenciler öğretmenin verdiği cevaplara inanmazsa sınıfta izin almadan gezmeye başlar.					
34	Öğretmen soru sorduğunda herkese cevap hakkı vermezse öğrenciler birbirleriyle tartışır.					
35	Öğretmen öğrencileri başarılı olacaklarına inandıramazsa öğrenciler özgüvenlerini kaybeder.					
36	Öğretmen öğrencileri mutlu edici sözler söylemezse öğrenciler öğretmenlerine karşı soğuk davranırlar.					
37	Öğretmen her öğrenciyi aynı şekilde överse öğrenciler öğretmenlerinin yalan söylediğini düşünür.					

Ek :2. Öğrenci Anket Formu

KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde size ilişkin kişisel bilgiler sorulmaktadır. Lütfen aşağıdaki kişisel bilgilerden size uygun olan seçeneğin yanındaki parantezlerin içine çarpı işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz

() Kız

() Erkek

ÖĞRENCİ ANKET FORMU

**AŞAĞIDAKİ ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI NE DERECE ÖĞRENCİLERDE
İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ORTAYA ÇIKMASINA NEDEN OLMAKTADIR.**

Kesinlikle Katılmıyorum

Katılmıyorum

Kararsızım

Katılıyorum

Kesinlikle Katılıyorum

SOSYAL BECERİ YETERSİZLİĞİNDEN KAYNAKLANAN VE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ NEDENİ OLABİLECEK ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI

1	Öğretmenim benimle alay ederse derse katılmak istemem.					
2	Öğretmenim bana arkadaşımдан başarısız olduğumu söylerse buna inanmaya başlarım.					
3	Öğretmenim sınıf kurallarını uygularken bazı öğrencilere ayrıcalık yaparsa kurallara uymak istemem.					
4	Öğretmenim sadece çalışkan öğrenciler ile ilgilenirse dersi dinlemek istemem.					
5	Öğretmenim beni kıracak şekilde davranırsa ben de arkadaşlarımı kıracak şekilde davranırım.					
6	Öğretmenim dersi benim anlayacağım şekilde anlatmazsa derslerimde başarısız olurum.					
7	Yaptığım her hatada öğretmenim bana ceza verirse kurallara uymak istemem.					
8	Öğretmenim verdiğim cevapları dinlemezse derse katılmak istemem.					
9	Öğretmenim derse hazırlanmadan gelirse bende derslere hazırlık yapmadan gelirim.					
10	Öğretmenim derslerde teknolojiden (bilgisayar,tepegöz,slayt) yararlanmazsa derslerden çok sıkılırım.					
11	Öğretmenim benimle ilgilenmezse beni sevmediğini düşünürüm.					
12	Öğretmenim konulan kurallara uymayanlara dikkat etmezse ben de kurallara uymam.					
13	Öğretmenim enerjik ve canlı olmazsa derse karşı isteğim azalır.					
14	Öğretmenim beni iyi tanımazsa ben de ona yakın olmak istemem.					
15	Öğretmenim verdiği sözleri tutmazsa ben de verdiğim sözleri yerine getirmek istemem.					
16	Öğretmenim çekingen bir insansa derslere katılmak istemem.					

ÖĞRETİMLE İLGİLİ BECERİ YETERSİZLİĞİNDEN KAYNAKLANAN VE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ NEDENİ OLABİLECEK ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI

17	Öğretmenim işlenecek konunun yararlarını anlatmazsa derse karşı ilgim azalır.				
18	Öğretmenim işlenen konuyu tam olarak bilmiyorsa ben de derste arkadaşım ile konuşurum.				
19	Öğretmenim sınıfta konuşan öğrencileri susturmadan derse başlarsa derse dikkatimi veremem.				
20	Öğretmenim sürekli olarak derslere geç gelirse ben de sınıfa geç gelmeye başlarım.				
21	Öğretmenim dersi hep kendisi anlatırsa dersi dinlemekten vazgeçerim.				
22	Öğretmenim bize sürekli olarak anlamadığımız ödevler verirseödevleri eksik yapmaya başlarım.				
23	Oturduğum sıradan tahtadaki yazıları görmekte zorluk çekersem sınıfta başka şeylerle uğraşırım.				
24	Öğretmenim yalan söylerse bende yalan söylerim.				
25	Öğretmenim ödevleri kontrol etmezse ev ödevlerimi yapmam.				
26	Öğretmenim dersi zevkli bir şekilde işlemezse okulda devamsızlık yapmaya başlarım.				

27	Öğretmenimin anlattığı konu benim ilgimi çekmiyorsa sırada kalemimle oynarım.					
28	Öğretmenim derste bana söz hakkı vermezse öfkelenirim.					
29	Öğretmenim anlamadığım konuları tekrar etmediği zaman ona soru sormak istemem.					
30	Öğretmenim dersin sonunda konuyu özetleyip sorular sormazsa ders sırasında uyuklarım.					
31	Öğretmenim bana yanlış cevap verdiğimde kızarsa bir daha cevap vermek istemem.					
32	Öğretmenim anlamadığım konuları örneklerle açıklamazsa derste arkadaşım ile fısıldaşarak konuşurum.					
33	Öğretmenimin verdiği cevaplara inanmazsam sınıfta izin almadan dolaşırım					
34	Öğretmenim soru sorduğunda herkese cevap hakkı vermezse arkadaşlarımla tartışırım.					
35	Öğretmenim beni başarılı olacağıma inandıramazsa kendime olan güvenimi kaybederim.					
36	Öğretmenim beni mutlu edici sözler söylemezse ona karşı soğuk davranırım.					
37	Öğretmenim her öğrenciyi aynı şekilde överse yalan söylediğini düşünürüm.					